

RIZIKOS [FAKTORIUS]

2007 GRUODIS/Nr.4

ISSN 1392-4567

GROEPEN

1

ALARMGROEPEN

2

3

INTERN

4

5

6

HERSTEL

7

8

9

Kalėdos
~~PROGR.~~

ANNULEER

FUNKTIE

*

0

#

Žurnalas apie saugos ir rizikos valdymo technologijas

Visada su Jumis!

KOMANDA

LINKSMŲ
ŠVENČIŲ
!!!

Vilnius (5) 2300200, Klaipėda (46) 343070, Kaunas (37) 310764, Panevėžys (45) 439741,
Šiauliai (41) 500180, Alytus (315) 71577, Utena (389) 62258, Rokiškis (458) 31255,
Šilutė (441) 54931, Mariampolė (343) 56678, Kretinga 8 650 81427

Turiny

Naujienos

- 3 Penktoji Lietuvos asmens ir turto saugos specialistų konferencija: ar įveiksime krizę?
- 4 Asociacijos „Apsaugos verslo grupė“ kreipimasis į Lietuvos policijos generalinio komisaro pavaduotoją V. Navicką „Dėl asmens ir turto saugos teisinio reglamentavimo tobulinimo“

Penktoji Lietuvos asmens ir turto saugos specialistų konferencija

- 6 Asmens bei turto sauga: teisinis reglamentavimas, aktualijos ir problemos
- 20 Darbuotojų stoka Lietuvos darbo rinkoje
- 30 Sertifikavimo tvarka Lietuvoje: šių dienų aktualijos
- 39 Kiek kainuoja ramybė?

Saugos tarnybos

- 10 Asmens ir turto sauga: vartotojo požiūris
- 14 Savo saugumu turime pasirūpinti patys
- 17 Rūpesčiai dėl rizikos, arba kodėl vertiname riziką?

Elektroninė sauga

- 24 Tolesnis žingsnis – tinklinės kameros (tęsinys)
- 26 Vaizdo stebėjimas lošimo namuose

Priešgaisrinė sauga

- 29 INIM gaisro aptikimo pultai: tokie pat ir kartu kitokie
- 32 Šildykimės saugiai

Mechaninė sauga

- 34 Kodėl ant sertifikuoto rakto yra kodas (šifras) ir kam jis reikalingas?
- 36 ...Plius mechaninė apsauga

Laisvalaikis

- 42 Šengeno erdvė atveria kelius ir Lietuvos dangumi

RIZIKOS [FAKTORIUS]

2007 m. gruodis, Nr. 4
ISSN 1392-4567

Žurnalą leidžia

Asociacija *Apsaugos verslo grupė*
Gedimino pr. 26, LT-01104 Vilnius
Tel. (8 5) 262 8175, el. p. info@avg.lt
www.avg.lt

Redakcinė kolegija

Julius Adomaitis (UAB „Apsaugos komanda“)
Audrius Ališauskas (UAB „Jungtis“)
Edita Ragauskienė (asociacija *Apsaugos verslo grupė*)
Svajūnas Bernotas (UAB „Telekonta“)
Vytautas Šaikus (UAB FAC)
Romualdas Jonaitis (R. Jonaičio II „Argus“ saugos tarnyba)
Valdemaras Narkovičius (UAB „Sareme“)
Saulius Pridotkas (UAB AKTKC)
Vytautas Rudaitis (UAB „Firma“)
Danielius Barkauskas (UAB „Autokodas“)

Dizainas ir maketavimas

Kūrybinė studija „be LEDO“
www.beledo.lt

Stilistė

Audronė Jusevičienė

Spauda

Standartų spaustuvė

Tiražas 1 500 egz.

Cituojant būtina nuoroda į žurnalą „Rizikos faktorius“.
Redakcija už reklamos turinį neatsako.

GE
Security

Su mumis pasaulis saugesnis

„GE Security“ padeda žmonėms saugoti savo bendruomenę, šeimą, turtą.

GE siūlomos technologijos tinka tiek gyvenamajam būstui saugoti, tiek ir komercinių, pramonės ar net valstybinės svarbos objektų saugos problemoms spręsti. Mes galime pasiūlyti sprendimus visokiems atvejams: sudėtingas vaizdo stebėjimo sistemas, patikimas apsaugos nuo įsilaužimo, priešgaisrinės apsaugos sistemas, nekilnojamojo turto ar kitokios nuosavybės elektroninės kontrolės priemonės, taip pat narkotikų bei sprogstamųjų medžiagų aptikimo įrangą.

GE imagination at work

UAB „GE Security Baltic“
Švitrigailos g. 11E, Vilnius

T. (5) 2151552
F. (5) 2151555
www.gesecurity.lt

Audrius Ališauskas

UAB „Jungtis“ generalinis direktorius

Praėjusi Lietuvos asmens ir turto saugos specialistų konferencija buvo itin rezultatyvi. Gal todėl, kad ji buvo jau penktoji, problemos, keltos anksčiau, įgavo labai konkrečią išraišką. Kadangi atsidūrėme beveik revoliucinėje situacijoje, kai

viršūnės nebegali, o apačios nebenori gyventi po senovei, reikia nuo kalbų pereiti prie veiksmų. Svarbiausias klausimas, aišku, – darbo rinka. Visi vargstame dėl kvalifikuotos darbo jėgos stygiaus, bet rasti kokią nors išeitį, ne vien tik tik dūsauti ir dejuoti, nesugebame. Labai apmaudu, kai verslo įmonės turi ir mokėti mokesčius, ir spręsti vals-

Penktoji Lietuvos asmens ir turto saugos specialistų konferencija: ar įveiksime krizę?

tybės problemas. Ar mes išsiuntėme kvalifikuotą darbo jėgą į Airiją ar Ispaniją? Lietuvos valstybės galvos sugeba tik po laiko virkauti per televiziją: „Grįžkite, mielieji!“ Reikėjo laiku prognozuoti ir galvoti... O ko jiems grįžti? Apsaugos darbuotojas, anksčiau vykdavęs dirbti sezoninių darbų, dabar dirba Anglijoje apsaugos firmoje – rizika maža, atlyginimas didelis. Statybos kompanijos įdarbina kinus, baltarusius, o ką darysime mes? Įstatymas draudžia ginkluotu apsaugininku dirbti ne Europos Sąjungos piliečiams. Gal tikimasi, kad atvyks tie patys airiai, lietuviai išstumti iš savo šalies? Juokinga, bet pro ašaras. Kaip užtikrinti kokybiškas paslaugas įdarbinus darbo biržos siūlomus kandidatus? Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos bei Lietuvos darbo biržos atstovai konferencijoje pademonstravo tik savo bejėgiškumą ir rimtų išiečių nematymą. Labai įdomus ir praktiškas buvo konferencijoje dalyvavusio Darbo ir socialinių tyri-

mų instituto docento B. Gruževskio pranešimas. Jo esmė: yra taip, kaip yra, bus dar blogiau, analizuokime situaciją ir galvokime, kaip rasti išeitį.

Šiomet, kaip niekada anksčiau, pajutome draudimo kompanijų suartėjimą su apsaugos verslo įmonėmis. Panašu, kad draudikai vertina rizikų augimą dėl netinkamai įrengtų apsaugos ar gaisro aptikimo sistemų ar netinkamos jų eksploatacijos. Dialogas tarp apsaugos ir draudimo verslo struktūrų tapo dalykiškas ir praktiškas. Pradėjome ne tik suprasti vieni kitus, bet ir ėmėmės praktinių veiksmų tam supratimui paversti abipuse nauda. Tai, kad konferencijoje dalyvavo didžiausių Lietuvos draudimo kompanijų „Lietuvos draudimas“ ir „Ergo Lietuva“ atstovai, – vienas iš mūsų konferencijos rimtumo įrodymų.

Visa konferencijos medžiaga bus paskelbta AVG interneto svetainėje, dalis jos – šiame leidinio numeryje. ●

Asociacijos Apsaugos verslo grupės 2007 m. spalio 18 d.

kreipimasis į Lietuvos policijos generalinio komisaro pavaduotoją V. Navicką

„Dėl asmens ir turto saugos teisinio reglamentavimo tobulinimo“

Asmens ir turto saugos santykius reglamentuojančių teisės aktų tam tikri trūkumai ir prieštaravimai akivaizdžiai trikdo saugos tarnybų veiklą. Siekdama tobulinti asmens ir turto saugos santykių teisinį reglamentavimą, 2007 m. spalio 18 d. asociacija Apsaugos verslo grupė (AVG) pateikė Policijos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos peticiją su prašymu inicijuoti asmens ir turto saugą reglamentuojančių teisės aktų pataisas. Toliau yra pateikiama kreipimesi išdėstyty siūlymų santrauka.

1. Dėl Asmens ir turto saugos įstatymo, Ginkluotos ir neginkluotos asmens ir turto saugos licencijavimo taisyklių bei Apsaugos darbuotojų pažymėjimų išdavimo ir panaikinimo taisyklių nuostatų suderinimo

Asmens ir turto saugos įstatymo 12 straipsnis nustato, kad asmeniui, priimtam dirbti apsaugos darbuotoju, išduodamas apsaugos darbuotojo pažymėjimas. Vykdamas asmens ir turto saugą, privaloma šį pažymėjimą nešiotis. Tačiau pagal Apsaugos darbuotojų pažymėjimų išdavimo ir panaikinimo taisyklės apsaugos darbuotojų pažymėjimus išduoda teritorinės policijos įstaiga per 40 kalendorinių dienų nuo visų reikiamų dokumentų pateikimo. Be to, Licencijavimo taisyklių 16.4 punktą nurodo, kad licencijos turėtojas privalo „prieš priimdamas asmenį dirbti apsaugos darbuotoju, pateikti teritorinei policijos įstaigai prašymą patikrinti, ar nurodytam asmeniui nėra Lietuvos Respublikos asmens ir turto saugos įstatymo 6 straipsnyje nustatytų apribojimų būti apsaugos darbuotoju.“

Taigi galiojantis teisinis reglamentavimas sukuria situaciją, kai saugos tarnyba, priėmusi į darbą apsaugos darbuotoją, privalo sudaryti su

juo darbo sutartį, tačiau 40 dienų neturi teisės pavesti jam vykdyti asmens ir turto saugos funkcijų. AVG pasiūlė šią problemą spręsti pasinaudojant Latvijos ir Estijos patirtimi – leisti priimti asmenį bandomajam laikotarpiui nuo priėmimo į darbą iki apsaugos darbuotojo pažymėjimo išdavimo ar atsakymo išduoti (iki 3 mėn.), nustatant įpareigojimą per šį laiką susitvarkyti visus būtinus dokumentus ir suteikiant jam teisę vykdyti bent jau neginkluotos asmens ir turto saugos funkcijas.

2. Dėl Apsaugos darbuotojų pažymėjimų išdavimo tvarkos supaprastinimo bei apsaugos darbuotojų pažymėjimų panaikinimo už šiurkščius darbo drausmės pažeidimus sureguliuavimo

Pagal dabar galiojančią tvarką apsaugos darbuotojo pažymėjimas išduodamas nurodant jame saugos tarnybą, kuri paprašė išduoti pažymėjimą savo įmonės darbuotojui. Šiam darbuotojui nutraukus darbo santykius su viena įmone ir perėjus dirbti į kitą, tokį pažymėjimą reikia gauti iš naujo.

AVG pasiūlė sprendžiant šią problemą nustatyti, kad apsaugos darbuotojo pažymėjimą, patvirtinantį asmens kvalifikaciją ir nustatytą reikalavimų atitikimą, išduotų teritorinė policijos įstaiga ar kita įgaliota institucija. Toks pažymėjimas galiotų nepriklausomai nuo jo turėtojo konkrečios darbo vietos.

Taip pat siūloma keisti ir apsaugos darbuotojų pažymėjimų panaikinimo tvarką – nustatyti, kad jeigu apsaugos darbuotojas atleidžiamas iš darbo už šiurkščius darbo drausmės pažeidimus (numatyti LR DK 235 str.), Vyriausybės įgaliota institucija iš esmės turėtų spręsti klausimą dėl apsaugos darbuotojo pažymėjimo panaikinimo 3 metams. Tokio darbuotojo pažymėjimo galiojimas turėtų būti stabdomas, iki įgaliota institucija priims sprendimą dėl pažymėjimo panaikinimo. Be to, jei toks dar-

buotojas pareikštų norą gauti apsaugos darbuotojo pažymėjimą praėjus pažymėjimo panaikinimo terminui, būtų tikslinga jam pakartotinai išklausti apsaugos darbuotojo kursų ir išlaikyti egzaminą. AVG įsitikinusi, kad įteisinus tokią tvarką, gerokai sumažėtų apsaugos darbuotojų pažeidimų ir pagerėtų asmens bei turto saugos kokybė.

3. Dėl Asmens ir turto saugos įstatyme nustatytų apsaugos darbuotojų ginklo, specialiųjų priemonių ir fizinės prievartos panaudojimo reikalavimų

Asmens ir turto saugos įstatymo 15 str. 2 dalyje nustatyta, kad apsaugos darbuotojui, panaudojusiam fizinę prievartą, specialiąsias priemones ar šaunamąjį ginklą, taikomi įstatymų, reglamentuojančių būtinąją gintį ir jos būtinąjį reikalingumą, reikalavimai. Tokio apibrėžimo užtektų tik nustatant apsaugos darbuotojo administracinę atsakomybę (atleidimą nuo jos), nes Baudžiamasis kodeksas numato daugiau aplinkybių, šalinančių baudžiamąją atsakomybę. Todėl Asmens ir turto saugos įstatymo 15 str. 2 dalyje siūloma nurodyti papildomas aplinkybes arba šią dalį suformuluoti taip: „Apsaugos darbuotojui, panaudojusiam fizinę prievartą, specialiąsias priemones ar šaunamąjį ginklą, taikomi įstatymų, reglamentuojančių aplinkybes, šalinančias administracinę arba baudžiamąją atsakomybę, reikalavimai.“ Tokiu atveju nebeliktų jokių abejonių ir dviprasmybių dėl apsaugos darbuotojų veiklos naudojant fizinę prievartą reglamentavimo ir jų atsakomybės.

4. Dėl Licencijavimo taisyklėse nustatyto draudimo licencijos turėtojui pavesti kitam asmeniui ar jį įgalioti verstis licencijoje nurodyta veikla arba perleisti jam šią teisę

Licencijavimo taisyklių 18.1 punktą draudžia licencijos turėtojui pavesti kitam asmeniui ar jį įga-

lioti verstis licencijoje nurodyta veikla arba perleisti jam šią teisę. Tokiu draudimu siekiama užkirsti kelią nelicencijuotiems asmenims vykdyti licencijuojamą veiklą, prisidengus kito asmens turima licencija. Tačiau tokį draudimą nustatanti norma yra per plati, kadangi ji apima ir susitarimus tarp dviejų licencijuotų subjektų dėl asmens bei turto saugos paslaugų teikimo vienas kitam (rūšiniu ar teritoriniu pagrindu). Vis dėlto subjektui, turinčiam licenciją, negalima drausti verstis licencijuojama veikla tik todėl, kad užsakovas – kitas licencijuotas subjektas. Kiekvienas paslaugų teikėjas turi teisę paslaugoms teikti pasitelkti trečiuosius asmenis (LR CK 6.717 str.). Tai būtų neįmanoma tam tikrų funkcijų nepavedus pagalbininkui. Todėl Licencijavimo taisyklių 18.1 punktą siūloma keisti, papildant jį formuluote: „išskyrus jeigu pavedama asmeniui ar įgaliojamas veikti asmuo, kuris turi nustatyta tvarka išduotą licenciją vykdyti pavedamą veiklą.“

5. Dėl Licencijavimo taisyklėse numatytų kai kurių licencijos panaikinimo pagrindų

Licencijavimo taisyklių 25.4 punkte nustatyta, kad licencija panaikinama, jeigu jos turėtojas įspėtas apie galimą panaikinimą 2 kartus per pastaruosius metus, neatsižvelgiant į tai, ar pažeidimai pašalinti, ar ne, ir trečią kartą atsirado pagrindas taikyti licencijavimo taisyklių 20 punktą. Tokia teisės norma yra per daug formali, nes nediferencijuoja licencijuotos veiklos pažeidimų, už kuriuos naikinama licencija. Todėl minėtą punktą siūloma pakeisti taip: „licencijos turėtojas įspėtas apie galimą licencijos panaikinimą 2 kartus per pastaruosius vienerius metus už tokį pat pažeidimą, neatsižvelgiant į tai, ar pažeidimai pašalinti, ar ne, ir trečią kartą atsirado pagrindas taikyti licencijavimo taisyklių 20 punktą už tokį pat pažeidimą arba trečią kartą per pastaruosius vienerius metus atsiranda pagrindas įspėti licencijos turėtoją apie galimą licencijos panaikinimą už šiurkštų pažeidimą, susijusį su licencijuojama veikla“.

Pagal Licencijavimo taisyklių 25.9 punktą licencija yra panaikinama, kai per vienerius metus licencijos turėtojo apsaugos darbuotojai 3 kartus ir daugiau neteisėtai panaudojo šaunamuosius ginklus, specialiąsias priemones ar fizinę prievartą. Licencijos panaikinimas yra sankcija juridiniam asmeniui už tam tikrą neteisėtą veiklą, tačiau neteisinga panaikinti licenciją juridiniam asmeniui už pažeidimus, dėl kurių nėra jo (jam vadovujančių asmenų) kaltės. Taip pažeidžiamas konstitucinis asmenų lygybės prieš įstatymą principas – spren-

džiant klausimą dėl veiklos apribojimo už kriminalinį nusikaltimą, turėtų būti įrodyta juridinio asmens atsakingų asmenų kaltė. Tačiau norint veiklą apriboti už menkesnius nei kriminaliniai nusikaltimai teisės pažeidimus, šiuo metu užtenka tik trijų formalių licencijos turėtojo eilinių darbuotojų pažeidimų, dėl kurių gali nebūti vadovaujančio personalo kaltės (tyčios ar aplaidumo). Siekiant pakeisti ydingą teisinį reglamentavimą, siūloma licencijavimo taisyklių 25.9 punktą suformuluoti taip: „per vienerius metus dėl nepakankamos licencijos turėtojo kontrolės ar priežiūros to licencijos turėtojo apsaugos darbuotojai 3 kartus ir daugiau neteisėtai panaudojo šaunamuosius ginklus, specialiąsias priemones ar fizinę prievartą“.

Licencijavimo taisyklių 26 punktas numato, kad licencijos galiojimas taip pat panaikinamas, atsiradus Asmens ir turto saugos įstatymo 6 straipsnyje nurodytoms aplinkybėms, išskyrus tuos atvejus, kai licencijos turėtojas, sužinojęs apie šių aplinkybių atsiradimą, nutraukia apsaugos darbuotojo ar saugos vadovo, kuriems atsirado minėtųjų aplinkybių, veiklą. Licencijos galiojimas panaikinamas, jeigu tokios aplinkybės iškyla kontroliuojančiam asmeniui.

Asmens ir turto saugos veikloje, kur vyrauja teštinio vykdymo sutartys, licencijos panaikinimas, kaip ir jos galiojimo sustabdymas, iš esmės reiškia nepataisoma žalą licencijos turėtojui. Todėl turi būti sudaryta galimybė juridiniam asmeniui išlaikyti licenciją, jei kontroliuojantis asmuo, kuriam atsiranda pagrindas taikyti minėtus apribojimus, perleisčių savo dalį asmeniui, atitinkančiam įstatymo reikalavimus. Todėl 26 punkto antrą sakinį siūloma papildyti: „Licencijos galiojimas panaikinamas, jeigu tokios aplinkybės iškyla kontroliuojančiam asmeniui ir jis per 6 mėnesius neperleidžia licencijos turėtojo kontrolės asmeniui, atitinkančiam Lietuvos Respublikos asmens ir turto saugos įstatymo reikalavimus“.

6. Dėl Licencijavimo taisyklėse numatytos licencijos panaikinimo tvarkos

Licencijavimo taisyklės nustato, kad sprendimas dėl licencijos panaikinimo įsigalioja nuo jo priėmimo dienos, nesuteikiant galimybės sustabdyti panaikinimą iki tokio sprendimo pagrįstumo ir teisingumo patikrinimo teisme. Tokia nuostata yra ne tik ydinga, bet ir pažeidžia LR Konstituciją, kadangi teisingumo vykdymas yra išimtinė teismo prerogatyva. Todėl siūloma nustatyti atitinkamą licencijos panaikinimo ir jos galiojimo sustabdymo procedūrą, suteikiančią realią galimybę įvertinti tokį sprendimą teismo tvarka.

7. Dėl Licencijavimo taisyklėse numatytų licencijavimo pagrindų papildymo

Šiuo metu išduodant licenciją, nevertinama, ar įmonė yra pajėgi įvykdyti įsipareigojimus klientui ir padengti atsiradusią žalą. Naudojantis šia spraga, licencijas gali gauti įmonė, kurios įstatinis kapitalas atitinka minimalius įstatymo reikalavimus ir yra daug mažesnis už saugomą turtą (jau nekalbant apie saugomo žmogaus gyvybę ir sveikatą). Ši situacija mažina klientų pasitikėjimą visa apsaugos industrija bei sudaro galimybę įgyti konkurencinį pranašumą prieš solidžias ir už savo veiklą atsakingas saugos kompanijas. Siekiant to išvengti, siūloma reikalavimus licencijai asmens ir turto saugai vykdyti gauti papildyti veiklos civilinės atsakomybės draudimu. Tam reikėtų papildyti Licencijavimo taisyklių 11, 33.1 bei 16.1 punktus – įtraukti reikalavimą pateikti bendrosios civilinės atsakomybės draudimo liudijimo, patvirtinančio, kad licenciją pageidaujantis gauti juridinis asmuo ar užsienio juridinio asmens filialas savo veiklą yra apdraudęs ne mažesnei nei 1 mln. litų sumai už vieną draudiminį įvykį per visą licencijos galiojimo laikotarpį, nuorašą.

8. Dėl keleivinio transporto kontrolės paslaugų įteisinimo Asmens ir turto saugos įstatymu

Dėl saugos tarnybų vykdomos keleivinio transporto kontrolės paslaugos Policijos departamentas laikosi pozicijos, kad saugos tarnybos neturėtų teisės užsiimti šia veikla. Tačiau, AVG nuomone, draudimo taktika pasirinkta neįsigilinus į šios paslaugos esmę.

Keleivinio transporto kontrolės tikslas – apsaugoti šią paslaugą teikiančius juridinius asmenis nuo jiems daromos turtinės žalos. Saugos tarnybos tikrai turi daugiau pajėgumų ir galimybių ne tik kokybiškai atlikti pačią kontrolės paslaugą, bet ir užtikrinti tai atliekančių darbuotojų saugumą, kartu kompleksiskai garantuojant tiek keleivinio transporto, tiek jį vairuojančių asmenų apsaugą. Todėl šią veiklą siūloma ne uždrausti, bet įteisinti Asmens ir turto saugos įstatyme, praplečiant šio įstatymo paskirtį ir aiškiai apibrėžiant šią veiklą atliekančių darbuotojų teises, pareigas bei atsakomybę.

Tikimasi, kad priėmus šias asmens ir turto saugą reglamentuojančių teisės aktų pataisas, teisinis reglamentavimas bus aiškesnis, neliks spragų ir prieštaravimų. ●

Asmens bei turto sauga: teisinis reglamentavimas, aktualijos ir problemos

Vytautas Velička

*Policijos departamento prie VRM
Licencijavimo skyriaus
viršininkas*

I. Statistika

Pradėdamas savo pranešimą, norėčiau trumpai apžvelgti saugos tarnybų ir saugos padalinių vykdomą veiklą. Policijos departamento š. m. sausio 1 d. duomenimis (vėlesnių neturime, kadangi, kaip žinoma, asmens ir turto saugos subjektai šiuo metu ataskaitas teikia tik vieną kartą per metus), licencijas verstis asmens ir turto sauga turėjo **133 saugos tarnybos ir 45 saugos padaliniai**. Pastebimos tendencijos, kad saugos tarnybų vis daugėja. Per paskutinius metus saugos tarnybų skaičius padidėjo 24 tarnybomis, o saugos padalinių skaičius jau antrus metus laikosi toks pat.

Šių metų duomenimis, saugos tarnybose dirbo **7 512 apsaugos darbuotojų (padaugėjo daugiau kaip 1 000)**, iš jų **2 893 turėjo leidimus nešiotis šaunamuosius ginklus, o 536 turėjo inkasatorių pažymėjimus**.

Saugos padaliniuose dirbo **1 399 apsaugos darbuotojai**. Iš jų **1 335 turėjo leidimus nešiotis šaunamuosius ginklus, o 125 – inkasatorių pažymėjimus**. Pažymėtina, kad saugos padalinių apsaugos darbuotojų skaičius jau keletą metų mažėja. Per metus jis sumažėjo daugiau kaip 400.

Saugos tarnybose **62 proc. apsaugos darbuotojų neturi teisės dirbti su šaunamaisiais ginklais, o saugos padaliniuose tokių apsau-**

gos darbuotojų buvo tik 3,2 proc. Darytina prielaida, kad taip yra dėl to, kad pagal Asmens ir turto saugos įstatymą licencijuojama ginkluota ir neginkluota saugos tarnybų veikla ir tik ginkluota saugos padalinių veikla.

Iš viso kvalifikaciją per 2006 metus kėlė **3 020 saugos tarnybų apsaugos darbuotojų ir 1 065 saugos padalinių apsaugos darbuotojai**. Kvalifikacijos kėlimui saugos tarnybos skyrė **107 334 val.** (2005 m. – 125 556 valandas), t. y. vidutiniškai apie 14 valandų vienam apsaugos darbuotojui, o saugos padaliniai tam skyrė **10 927 valandas** – vidutiniškai apie 8 valandas vienam apsaugos darbuotojui. Manau, kad kvalifikacijai kelti skiriama per mažai laiko ir dėmesio.

Palyginus saugos tarnybų 2005 metų ir 2006 metų duomenis, galima konstatuoti, kad per 2006 metus padaugėjo smulkių saugos tarnybų, **kuriose dirba iki 20 apsaugos darbuotojų, ir saugos tarnybų, kuriose dirba nuo 51 iki 100 apsaugos darbuotojų**.

Saugos tarnybos turėjo **1 351 ginklų (1 222 pistoletus (revolverius), 129 lygiavamzdžius šautuvus)**.

Saugos padaliniai turėjo **968 ginklus (880 pistoletus (revolverius), 76 lygiavamzdžius šautuvus, 7 graižtvinius šautuvus ir 5 automatinus ginklus)**. Automatinus ginklus turi tik Lietuvos bankas – jam ši teisė suteikta Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymu.

Saugos tarnybos buvo sudariusios **39 134 sutartis dėl saugos paslaugų teikimo**. Sutarčių pagrindu buvo atliekama **2 116 objektų ginkluota sauga, 1 718 – neginkluota sauga, 54 288 – elek-**

troninė sauga, saugos tarnybos taip pat užtikrino tvarką 927 masiniuose viešuose renginiuose. Be to, saugos tarnybos saugojo 4 916 fizinių bei juridinių asmenų gabenamą kilnojamąjį turta.

II. Teisinis reglamentavimas, aktualijos bei probleminiai klausimai, jų sprendimo būdai

Nors prie Asmens ir turto saugos įstatymo ir jo lydymųjų teisės aktų rengimo prisidėjo daug institucijų, tarp jų ir saugos tarnybų atstovai, tačiau po tam tikro laiko, taikant jį praktiniame gyvenime, iškyla kai kurių problemų.

Mokymo programa ir tolesnis kvalifikacijos kėlimas

Šiuo metu Apsaugos darbuotojų mokymo programa yra 52 valandų trukmės. To, mūsų manymu, akivaizdžiai per mažai. Policijos departamentas 2001 metais siūlė darbuotojus mokyti dviem pakopomis, 230 valandų, tačiau vėl tam pasipriešino saugos tarnybos, kadangi tam reikia papildomų lėšų. Tačiau neužmirškime, kad apsaugos darbuotojas dirba darbą, kuris glaudžiai susijęs su žmogaus teisėmis, be to, mokymo metu turi būti suformuoti pirminiai profesiniai įgūdžiai, tipinis reagavimas į susidariusias situacijas modelis, bendravimo su klientais įgūdžiai bei profesinės psichologijos pagrindai. Matome, kad šito šiuo metu trūksta.

Viskas būtų gerai, jei saugos tarnybos ir saugos padaliniai tobulintų apsaugos darbuotojų kvalifikaciją, keltų jų profesionalumą. Asmens ir turto saugos įstatymas numato, kad už saugos tarnybų darbuotojų kvalifikacijos kėlimą atsako patys darbdaviai. Tačiau į tolimesnį darbuotojų mokymą, kvalifikacijos kėlimą dalis saugos bendrovių vadovų žiūri pro pirštus. Pernai per metus apsaugos darbuotojai vidutiniškai mokymuose praleido vos 14 valandų. Kai apsaugos darbuotojai nepakankamai mokomi, nesupažindinami su naujaisiais saugos vykdymo metodais, rizikos faktoriais, niekada negalime būti tikri, kad apsaugos darbuotojai profesionaliai ir tinkamai atliks savo pareigas.

Apsaugos darbuotojų pažymėjimų išdavimas

Asmens ir turto saugos įstatymas nustato, kad apsaugos darbuotoju gali dirbti tik asmuo, išlaikęs apsaugos darbuotojo egzaminą bei gavęs apsaugos darbuotojo pažymėjimą. Tokiu atveju įstatymas reikalauja saugos tarnybose ir padaliniuose įdarbinti asmenis apsaugos darbuotojais, tačiau iš tikrųjų toks asmuo nuo įsidarbinimo dienos apsaugos darbuotojo funkcijų vykdyti negali. Policijos departamento nuomone, Asmens ir turto saugos įstatyme yra nustatyta, kad asmuo gali dirbti apsaugos darbuotoju (t. y. vykdyti Asmens ir

turto saugos įstatymo suteiktas teises ir pareigas) tik turėdamas apsaugos darbuotojo pažymėjimą.

Siekdami bent iš dalies išspręsti šią problemą, *Apsaugos verslo grupei* ir teritorinėms policijos įstaigoms parengėme išaiškinimą. Manome, kad dabartinis teisinis reglamentavimas nedraudžia asmenims, su kuriais saugos tarnyba sudarė darbo sutartį ir dėl kurių pateikė prašymą išduoti apsaugos darbuotojo pažymėjimą, tačiau dar neturintiems apsaugos darbuotojų pažymėjimų (toliau – stažuotojai), stažuotis einant apsaugos darbuotojo pareigas. Policijos departamento nuomone, šiuo atveju juridinis asmuo, Darbo kodekso nustatyta tvarka iki bandomojo termino (ne ilgesnio kaip trijų mėnesių) pabaigos išduodamas stažuotojui darbo pažymėjimą, turėtų nurodyti, kad darbuotojas priimtas apsaugos darbuotojo stažuotojo pareigoms iki bandomojo termino pabaigos.

Mūsų nuomone, stažuotojus, kol jie eina stažuotės apsaugos darbuotojo pareigas, turi stebėti apsaugos darbuotojai, kurie atsako už stažuotojų veiksmus. Siūlome, kad masiniuose renginiuose, kuriuose asmens ir turto saugą vykdo juridinis asmuo, būtų vienas apsaugos darbuotojas dešimčiai stažuotojų ir po vieną kiekviename juridinio asmens ekipaže.

Policijos įstaigos, tikrindamos saugos tarnybų ir saugos padalinių asmens ir turto saugą vykdančius darbuotojus, nustatčiusios, kad apsaugos darbuotojai neturi apsaugos darbuotojų pažymėjimų, išduotų Apsaugos darbuotojų pažymėjimų išdavimo ir panaikinimo taisyklių nustatyta tvarka, turėtų taikyti atsakomybę pagal Administracinių teisės pažeidimų kodekso 172 straipsnį. Atsižvelgiant į tai, kad pareiga kreiptis dėl apsaugos darbuotojų pažymėjimo išdavimo yra nustatyta juridiniam asmeniui (saugos tarnybai ar saugos padaliniui), atsakomybė turėtų būti taikoma saugos tarnybos ar saugos padalinių vadovui ar jo paskirtam atsakingam asmeniui. Kodeksas numato baudą nuo 500 iki 1 000 litų.

Teismai šiuo atveju labai skirtingai traktuoja šią situaciją. Vieni mano, kad stažuotojas, vilkėdamas apsaugos darbuotojo uniformą, jau vykdo apsaugos darbuotojo funkcijas, kiti – kad reikia realių tokios veiklos vykdymo įrodymų.

Apsaugos darbuotojų profesinės kvalifikacijos pripažinimas

Įgyvendindamas Asmens ir turto saugos įstatymą, Policijos departamentas yra sudaręs Užsienio valstybėse ar Lietuvoje įgytos apsaugos darbuotojo profesinės kvalifikacijos pripažinimo komisiją. Dalis besikreipiančiųjų į šią komisiją yra fiziniai asmenys, tačiau dalį siunčia ir saugos tarnybos. Pastebėtina, kad dalis asmenų į šią komisiją nukreipiama visiškai be reikalo, kadangi komisijos

veiklą reglamentuojančiame įsakyme yra nurodyta, kad apsaugos darbuotojai, kurie iki Asmens ir turto saugos įstatymo įsigaliojimo dirbo saugos tarnybose ar padaliniuose, laikomi jau įgijusiais kvalifikaciją ir jiems nei laikyti egzamino, nei patvirtinti kvalifikaciją iš naujo nereikia.

Kandidatų į apsaugos darbuotojus bei apsaugos darbuotojų sveikatos būklės tikrinimas

Kai kurioms saugos tarnyboms anksčiau buvo kilę neaiškumų dėl apsaugos darbuotojų privalomojo sveikatos tikrinimo kortelių pateikimo teritorinėms policijos įstaigoms.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2004 m. lapkričio 3 d. nutarimu Nr. 1384 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos asmens ir turto saugos įstatymą“ pavedė Sveikatos apsaugos ministerijai iki 2005 m. sausio 1 d. nustatyti reikalavimus apsaugos darbuotojų sveikatai, privalomo sveikatos tikrinimo periodiškumą, organizavimo ir atlikimo tvarką. Tačiau tokie reikalavimai dar nėra parengti. Policijos departamentas jau ne kartą kreipėsi į Sveikatos apsaugos ministeriją su prašymu patvirtinti reikalavimus apsaugos darbuotojų sveikatai, tačiau į tai nereaguojama. Paskutiniu metu į Sveikatos apsaugos ministeriją buvo kreiptasi rugsėjo mėnesį, tačiau atsakymo dar negauta.

Nesant tokio teisės akto, kyla dviprasmiškų situacijų dėl apsaugos darbuotojų sveikatos tikrinimo tvarkos ir dėl to, kad neaišku, kokios formos sveikatos tikrinimo pažymas turi pateikti teritorinei policijos įstaigai apsaugos darbuotojo darbdavys.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2002 m. rugsėjo 3 d. nutarime Nr. 1386 „Dėl pavojingų darbų sąrašo patvirtinimo“ prie pavojingų darbų priskirtas ir inkasatorių, apsaugos darbuotojų ar budėtojų, saugančių pastatus, patalpas ar kitus objektus, darbas. Sveikatos apsaugos ministerija 2000 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 301 patvirtino Asmenų, dirbančių galimos profesinės rizikos sąlygomis (kenksmingų veiksnių poveikyje ir pavojingą darbą), privalomo sveikatos tikrinimo tvarką, kurioje nustatyta ir apsaugos darbuotojų sveikatos tikrinimo tvarka. Šioje tvarkoje nustatyta, kad pirminės sveikatos priežiūros įstaigos išvadas apie darbuotojo profesinį tinkamumą įsidarbinančiam įrašo į privalomo sveikatos tikrinimo medicininę pažymą (F047/a), dirbančiam – į asmens medicininę knygėlę (F048/a). Sveikatos tikrinimo tvarkoje nurodyta, kad toks sveikatos patikrinimas turi būti atliekamas 1 kartą per metus.

Atsižvelgiant į minėtų teisės aktų reikalavimus, konstatuotina, kad neginkluotą asmens ir turto saugą vykdančius apsaugos darbuotojai gali pateikti asmens medicininę knygėlę (F048/a) su kasmetinio sveikatos tikrinimo žymomis. **Ši kny-**

► gelė turi būti pateikiama teritorinei policijos įstaigai kasmet.

Apsaugos darbuotojai, vykdantys ginkluotą asmens ir turto saugą, turėtų pateikti asmens privalomo sveikatos tikrinimo kortelę (F049/a), galiojančią 3 metus. Policijos departamentu nuomone, šią kortelę darbdavys gali pateikti ir dėl apsaugos darbuotojų, kurie vykdy ar vykdo neginkluotą asmens bei turto saugą.

Policijos departamentas, siekdamas vienodos teisės aktų taikymo praktikos, teritorinėms policijos įstaigoms parengė bei išsiuntė išaiškinimą dėl apsaugos darbuotojų sveikatos tikrinimo tvarkos bei pažymų apie sveikatos tikrinimą pateikimo.

Saugos tarnybų veikla, užsiimant maršrutinio transporto keleivių kontrole

Policijos departamentas pastaruojamu metu sulaukia skundų iš piliečių dėl netinkamo apsaugos darbuotojų, kurie atlieka kontrolierių funkcijas maršrutiniame transporte, elgesio. Detaliau susipažinus su teisės aktais, reglamentuojančiais šią veiklos sritį, darytina išvada, kad saugos tarnybų darbuotojai vykdyti tokią funkciją neturi teisės.

Kelių transporto kodekso (Žin., 1996, Nr. 119-2772) 13 straipsnio 2 dalis nustato, kad kelių transporto veiklos kontrolę atlieka: 1) Valstybinė kelių transporto inspekcija; 2) savivaldybių institucijų arba jų įgaliotų įstaigų kontrolės tarnybos; 3) kitos valstybės institucijos, kurioms įstatymų suteikta kontrolės teisė.

Kontrolės subjektų sąrašas gali būti plečiamas tik savivaldybei įgaliojus tokią kontrolę atlikti kontrolės tarnyba (13 straipsnio 2 dalies 2 punktas) arba kelių transporto veiklos kontrolės teisę įstaty-

mu suteikus kitai valstybės institucijai (13 straipsnio 2 dalies 3 punktas).

Keleivinio kelių transporto kontrolės nuostatai, patvirtinti Susisiekimo ministerijos 1997 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 150 (Žin., 1997, Nr. 40-981; 2004, Nr. 147-5333), 2 punkte nurodyta, kad keleivinį kelių transportą kontroliuoja: 1) Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos (toliau – Inspekcijos) pareigūnai, turintys specialius kontrolieriaus pažymėjimus (toliau – kontrolieriaus pažymėjimas); 2) savi-

valdybės institucijų arba jų įgaliotų įstaigų kelių transporto veiklos kontrolės tarnybų pareigūnai, turintys kontrolieriaus pažymėjimus; 3) vežėjų (keleivinio autobusų ir elektros transporto įmonių) vadovai, jų pavaduotojai, kontrolės tarnybų vadovai bei transporto kontrolieriai ir kiti vežėjo paskirti asmenys, turintys kontrolieriaus pažymėjimus.“ Pažymėtina, kad saugos tarnybų darbuotojai nėra susieti darbo santykiais su vežėjais. Be to, pagal Viešojo administravimo įstatymo nuostatas, administracinio teisės pažeidimo protokolą gali surašyti tik tam įgalioti valstybės pareigūnai.

Taigi atsiranda prieštaravimų tarp šių dviejų teisės aktų. Tačiau, atsižvelgdami į teisės aktų hierarchiją, manome, kad Susisiekimo ministerijos 1997 m. balandžio 28 d. įsakymo Nr. 150 2.3 punkto nuostata, kuria nustatoma, kad keleivinį transportą gali kontroliuoti „kiti vežėjo paskirti asmenys, turintys kontrolieriaus pažymėjimus“, prieštarauja Kelių transporto kodekso 13 straipsnio nuostatomis, nes lydymasis teisės aktas išplečia kontrolės subjektų sąrašą, o įstatymas (Kelių transporto kodeksas) tokio kontrolės subjektų sąrašo nenumato, todėl artimiausiu metu kreipsimės į Susisiekimo ministeriją dėl minėto įsakymo pakeitimo.

Inkasavimo vykdymas

Kaip žinoma, pastaruojamu metu visuomenėje didelį atgarsį sukėlė saugos tarnybos inkasavimo automobilio užpuolimas ir didelės pinigų sumos pagrobimas. Be abejonės, reikia džiaugtis, kad viskas baigėsi be aukų, tačiau tai iš tikrųjų negali palikti abejingų. Policija deda visas pastangas, kad nusikaltėliai būtų surasti. Tačiau, nuodugniau panagrinėję priežastis, galime sakyti, kad tam buvo galima užbėgti už akių. Jau kalbėjau, kad mokymų nepakanka. Būtent šis atvejis parodė, kad inkasatoriai visiškai neprofesionaliai atliko savo pareigas, neįvertino galimos grėsmės. Apibendrinant galima sakyti, kad šiam darbui jie nebuvo paruošti. Lietuvoje nėra daug specialistų, kurie galėtų mokyti inkasatorius, tačiau kelios saugos tarnybos bendromis pastangomis tikrai galėtų išmokyti keletą specialistų užsienio valstybėse, kurie vėliau galėtų dirbti instruktoriais bei perteikti žinias kitiems darbuotojams.

Be abejonės, didelę reikšmę turi ir šarvuotų automobilių naudojimas inkasuojant dideles pinigų sumas.

Reikia pasverti, kas brangiau kainuoja: ar darbuotojų sveikata ir gyvybė, ar tinkamas aprūpinimas reikiamomis transporto ir apsaugos priemonėmis.

Atsižvelgdamas į susidariusią situaciją, šią savaitę policijos generalinis komisaras pasirašė raštą tiek saugos subjektams, tiek policijos įstaigoms,

kuriame rekomendavo (2001 m. toks raštas jau buvo rašytas):

1) inkasavimą bei pinigų ir kitų vertybių gabenimą vykdyti šarvuotais automobiliais, naudotis specialiai pinigams ir kitoms vertybėms gabenti pritaikytais lagaminais, specialiosiomis apsaugos priemonėmis;

2) inkasavimą bei pinigų ir kitų vertybių gabenimą vykdyti tik ginkluotiems inkasatoriams;

3) nuolat keisti inkasavimo automobilių, vykdančių inkasavimą bei pinigų ir kitų vertybių gabenimą, maršrutus ir laiką;

4) skirti daugiau dėmesio inkasatorių profesinei kvalifikacijai kelti bei įgūdžiams tobulinti;

5) peržiūrėti ir tobulinti saugos vertybių pervežimo taisykles, jose numatyti, kaip reikia elgtis ekstremaliais atvejais, kaip išvengti užpuolimų, kaip palaikyti nuolatinį ryšį su savo padalinio ir policija, griežtai reglamentuoti inkasavimą vykdančių bei pinigų pervežančių darbuotojų veiksmus;

6) organizuoti saugos tarnybų saugos padalinių bei teritorinių policijos įstaigų vadovų susitikimą ir aptarti galimus policijos ir saugos tarnybų ar saugos padalinių bendradarbiavimo būdus ir priemones, pasikeisti su policijos įstaigomis kontaktiniais duomenimis, kad prireikus būtų galima susisiekti ir užkirsti kelią galimoms grėsmėms inkasavimui, koordinuoti prevencinius veiksmus.

Asmens ir turto saugos trūkumai

Norėčiau atkreipti dėmesį į trūkumus, pastebėtus atitinkamoms tarnyboms vykdant asmens ir turto saugą. Nors jų pastaruojamu metu sumažėjo, tačiau vis dar pasitaiko ir neprofesionalaus saugos tarnybų, padalinių apsaugos darbuotojų elgesio, netinkamo tarnybinių pareigų atlikimo, teisės aktų reikalavimų nepaisymo. Pastebėtina, kad dauge- liu atvejų apsaugos darbuotojams paprasčiausiai trūksta kvalifikacijos, bendravimo įgūdžių bei profesinės psichologijos pagrindų, jie neišmano teisės aktų reikalavimų. Pavyzdžiui, netoleruotina tai, kad tikrinant vagyste įtariamus vaikus jie kelioms valandoms uždaromi į kažkokią patalpą, neleidžiama susisiekti su tėvais, nekviečiama policija. Tokių pažeidimų pavyzdžių galima rasti ir daugiau...

Baigdamas norėčiau saugos tarnybų ir saugos padalinių vadovams palinkėti visokeriopos sėkmės. ●

GRIFS AG
SAUGI ERDVĖ

Sveikiname visus
su artėjančiomis šventėmis!
Linkime linksmų ir saugių metų!

UAB „GRIFS AG“

Lazdynų g. 21, Vilnius, tel. +370 5 244 5755, faks. +370 5 244 9913, el. p. info@grifsag.lt, www.grifsag.lt

Asmens ir turto sauga: vartotojo požiūris

Analizuojant apsaugos sistemų ir jų priežiūros subtilybes, vartotojo požiūris į asmens ir turto saugą dažnai pamiršamas. Todėl šiame straipsnyje ketinama pažvelgti į apsaugos paslaugų sektorių būtent iš vartotojo pozicijos. Siekiant šio tikslo, bus aptariamoms skeptiškai nusiteikusių asmenų nuomonės apie asmens ir turto saugą, pristatomos problemos, su kuriomis dažnai susiduria pradedantieji vartotojai, ir galiausiai pateikiami saugos įmonių klientų atsiliepimai apie paslaugų kokybę bei jų lūkesčių patenkinimą.

Virginija Krasauskaitė

UAB „Be LEDO“ projektų vadovė

Apsaugos paslaugų paklausa

Pastaruoju metu asmenys (tiek fiziniai, tiek juridiniai) vis dažniau ir aktyviau tampa nuolatiniais privačių saugos verslo struktūrų teikiamų paslaugų vartotojais. Augantis apsaugos paslaugų vartojimas yra tiesiogiai susijęs su minėtų paslaugų pasiūlos augimu bei technologine pažanga šioje srityje. Tačiau pagrindiniai veiksniai, lemiantys paklausos augimą apsaugos paslaugų sektoriuje, be abejonės, yra aukštas nusikalstamumo lygis ir su juo susijęs žmonių nesaugumo jausmas.

Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenimis, 2006 metais šalyje užregistruotos 82 174, 2005 metais – 89 845, o 2004 metais – 93 419 nusikalstamos veikos. Tuo tarpu turtinės žalos dydis, nustatytas 2006 metais, sudarė 51,6 mln. litų. Valstybei padaryta žala sudarė 5,1 mln. litų, fiziniams asmenims – 27,1 mln. litų, juridiniams asmenims – 19,5 mln. litų.

Nepaisant nusikalstamumo statistikoje pas-

tebimų kai kurių mažėjimo tendencijų, nusikalstamumo lygis Lietuvoje išlieka gana aukštas, o padaryta materialinė žala – taip pat didžiulė. Būtent tai skatina žmones saugotis įvairiais būdais ir priemonėmis.

Eiliniams šalies gyventojams tikriausiai jau kasdieninis reiškinys tapo automobilių sauga. Jau įprasta tik įsigijus naują transporto priemonę įrengti joje įvairias elektroninės apsaugos priemones, pavyzdžiui, signalizaciją, diegti kitas sekimo ir aptikimo technologijas. Galbūt todėl jau trečius metus iš eilės pastebimas ryškus automobilių vagysčių skaičiaus mažėjimas. 2004 metais buvo užregistruotos 5 865 automobilių vagystės, 2005 metais – 4 138, o 2006 metais – 3 176.

Rūpindamiesi patalpų apsauga, saugos įmonių paslaugomis dažniausiai naudojasi verslo sektoriaus atstovai, siekiantys pasirūpinti komercinių patalpų, jose esančio kilnojamojo turto bei darbuotojų saugumu. Žinant mūsų visuomenės ypatumus, šiandien apsauga yra savaime suprantamas ir tiesiog privalomas dalykas, ypač dideliam objekte, kuriame vyksta prekyba, juda klientų srautai. Būtent todėl yra diegiamos vaizdo stebėjimo kameros, signalizacija, įėjimo kontrolės įranga ir kitos apsaugos sistemos, perkamos šių sistemų valdymo bei priežiūros paslaugos. Pastebėtina, kad nesaugomų komercinių patalpų šiandien yra labai nedaug, jei apskritai tokių yra. Tačiau kalbant apie būsto apsaugą, vis dar pasitaiko ir skeptiškai

nusiteikusių gyventojų. Nors gyvenamųjų patalpų apsauga šiandien nieko nebestebina, žmonės vis dėlto palyginti retai savo būsto saugumui užtikrinti naudojami rinkoje siūlomomis apsaugos sistemomis ir teikiamomis minėtų sistemų priežiūros paslaugomis.

Abejonės dėl asmens ir turto apsaugos

Ar verta saugoti savo būstą?

Vis dar yra tokių piliečių, kurie dažnai net nesusimąsto apie būsto saugumą. Tarp jų vyrauja įsitikinimas, kad jiems niekas negresia, kad pas juos nėra ką vogti, kad vagys žino, pas ką eina ir pan. Minėti asmenys apie savo turto apsaugą pradeda galvoti gerokai per vėlai, t. y. tik po to, kai tiesiogiai arba netiesiogiai patiria tam tikrų nuostolių dėl nusikalstamos veikos. Turbūt visi anksčiau ar vėliau atranda pažįstamų, kuriems yra tekę nukentėti nuo nusikaltėlių. Be to, nusikaltėlių padarytos žalos kartais net neįmanoma pamatuoti. Akivaizdu, kad ji gali būti ne tik finansinė ar materialinė, bet ir moralinė, kurios tikrai neatlygins draudimo išmokėta kompensacija. Pavyzdžiui, neretai patiriamas emocinis sukrėtimas, dėl to žmogų nuolat lydi nesaugumo jausmas ir pan.

Būsto apsauga – prabangos dalykas?

Kalbant apie žmonių požiūrį į asmens ir turto apsaugą, galima išskirti ir antrąją grupę žmonių,

kurie tarsi suvokia apsaugos priemonių svarbą, tačiau laikosi nuomonės, kad būsto apsauga – tai prabangos dalykas, kurį gali sau leisti tik pasiturinčiai gyvenantys žmonės. Iš tikrųjų tai yra gana klaidingas požiūris.

Didelė saugos paslaugų pasiūla ir su ja susijusi konkurencija tarp šias paslaugas teikiančių įmonių lemia gana žemas paslaugų kainas. Pavyzdžiui, elektroninės apsaugos įranga (signalizacija) vidutiniškai kainuoja apie 1 400–2 000 Lt/200 m², priklausomai nuo to, ar ji pagrįsta telefoniniu, ar radijo ryšiu. Šiai įrangai įdiegti reikėtų apie 2 000 Lt/200 m² tiek buto, tiek namo ar komercinių patalpų savininkui. Tolesnė buto apsauga, apimanti įdiegtos sistemos aptarnavimą, kainuoja apie 40 Lt, namo apsauga – 80 Lt, o komercinių patalpų apsauga – nuo 100 Lt per mėnesį. Daug tai ar mažai, iš tiesų sunku spręsti, kadangi tai priklauso nuo kiekvieno žmogaus pajamų ir išlaidų. Tačiau saugos tarnybos „Apsaugos komanda“ projektų vadovas Vilius Švilpa tikina, kad kainos šioje srityje jau pasiekė žemiausią galimą ribą. Pasak jo, atsižvelgiant į išlaidų (pavyzdžiui, kuro) didėjimą bei galimą infliaciją, natūralu, kad ir paslaugos turi brangti, nors žymiai didesnės jos irgi neturėtų būti dėl tos pačios konkurencijos.

Taigi saugos verslo atstovai patvirtina, kad apsauga nėra prabangos dalykas ir yra prieinama kiekvienam šalies gyventojui. Tuo tarpu nusikaltėlių padaryta žala gali būti daug didesnė nei išlaidos, susijusios su apsaugos sistemų įdiegimu ir jų priežiūra.

Ar teikiama apsauga patikima?

Egzistuoja ir trečia šalies gyventojų dalis, kuri lyg ir neabejoja dėl poreikio saugoti savo gyvenamąją erdvę, tačiau nėra įsitikinusi, ar verta savo būsto apsaugą patikėti saugos įmonėms. Kitą variantą, tokie asmenys abejoja, ar saugos įmonės gali patikimai garantuoti namų saugumą, kadangi vagių išradingumas taip pat tobulėja.

Tokios skeptiškos nuomonės yra visai suprantamos, turint galvoje žiniasklaidoje dažnai pasirodančius pranešimus, kad vienai ar kitai vagystei įtakos turėjo blogai suprojektuota arba sumontuota signalizacija ar kuri nors kita apsaugos ir kontrolės (sergėjimo) įranga, taip pat saugos tarnyba, pavėluotai sureagavusi į aliarmo signalą.

Vis dėlto rizika egzistuoja bet kurioje veiklos srityje. Natūralu, kad ir apsaugos versle yra didesnė ar mažesnė nesėkmės rizika. Tačiau vieno iš Vilniuje veikiančių didžiulių prekybos centrų „Mada“ direktorė Sigita Gaižauskienė teigia, kad apsaugos priemonės atlieka bent jau dalinę prevencijos

funkciją – atbaido dalį piktavališkų žmonių. Žinoma, yra ir tokių asmenų, kurie pirmiausia apžiūri, kas ir kaip, ir vis tiek eina vogti, vis tiek rizikuoja. Tiesa, šiandien tokie įvykiai jau gana reti, bet kartą per metus vis tiek jų pasitaiko. Kita vertus, jeigu nebūtų apsaugos, galbūt tai nutiktų kiekvieną dieną ar naktį.

Saugos specialistai taip pat pripažįsta, kad jie negarantuoja absoliučios apsaugos, tačiau ieško sprendimų, kurie padėtų pasiekti aukščiausią galimą apsaugos lygį, atitinkantį egzistuojančios grėsmės dydį, kuris nustatomas taikant atitinkamas metodikas.

Baimindamiesi dėl apsaugos patikimumo, žmonės dažnai pamiršta, kad visada egzistuoja vartotojų teisių apsauga. Tai reiškia, kad jei asmuo patirtų nuostolių dėl nekokybiškos saugos įmonių paslaugos ar siūlomos prekės, tie nuostoliai jam turėtų būti atlyginti. Pavyzdžiui, V. Švilpa primena, kad jei aliarmo signalą gavusi saugos tarnyba į įvykio vietą atvyktų po 5, o ne 4 minučių, kaip numatyta sutartyje, išskiltų vartotojui teikiamos paslaugos kokybės klausimas. Žinoma, jei šioje situacijoje nebūtų nustatyta, kad tam tikras turtas buvo pavogtas per 1 minutę.

Nepasitikėjimas saugos įmonių teikiamomis paslaugomis gali kilti dar ir dėl to, kad vartotojai tiesiog nėra (arba yra nepakankamai) susipažinę su teisės aktais. Dėl to klaidingai manoma, kad jei saugos tarnybos vadovaujasi privačios veiklos principais, tai reiškia, kad jos pačios nusistato sau veiklos standartus bei kokybės kriterijus. Tačiau iš tiesų saugos tarnybų vykdoma asmens ir turto saugos veikla yra gana detalai reglamentuojama Lietuvos Respublikos asmens ir turto saugos įstatymo ir jo lydymųjų teisės aktų. Be to, minėtame įstatyme saugos tarnybų veiklos priežiūra yra patikėta Policijos departamentui prie VRM, kuris yra atsakingas už šios veiklos licencijavimą bei kontrolę.

Svarbu paminėti ir tai, kad įdiegtų saugumo priemonių patikimumo laipsnis labai dažnai priklauso ir nuo paties kliento pasirinkimo. Vartotojas nėra tik pasyvus stebėtojas, kadangi būtent jis renka vienos ar kitos saugos bendrovės paslaugas, nustato tam tikrą pinigų sumą, už kurią perka konkrečius bendrovės siūlomus saugumą garantuojančius sprendimus. Pažymėtina, kad potencialiam apsaugos vartotojui šis pasirinkimas – gana sudėtingas ir dažnai ilgas procesas.

Apsaugos sprendimų pasirinkimas

Apsaugos paslaugų rinkoje veikia daugybė privačių įmonių, siūlančių „profesionalius ir patiki-

mus sprendimus, kurie efektyviai užtikrina žmonių ir objektų saugumą“. Pradedantysis vartotojas, neturintis patirties ir atitinkamų žinių, susiduria su didžiulėmis pasirinkimo problemomis. Pavyzdžiui, kuo vadovautis renkantis saugos įmonę, kuriai galima būtų patikėti savo ir turto apsaugą?

Tenka pripažinti, kad šiuo atveju vienintelio kriterijaus tikrai nėra. Pavyzdžiui, Šiaurės miestelio technologijų parko administratorius Algimantas Samuolis išskiria tokius kriterijus kaip paslaugų įkainiai, draudimo suma, saugomų objektų sąrašas, ekipažų skaičius ir jų išdėstymas naktį, taip pat reagavimo operatyvumas, kuris gali būti nustatomas sudarant su saugos įmone paslaugų teikimo sutartį bandomajam laikotarpiui.

Saugos tarnybos „Apsaugos komanda“ projektų vadovas V. Švilpa taip pat teigia, kad šioje situacijoje veikia visa sistema. Pasak jo, iš pradžių žmonės pasirenka dvi tris saugos įmones, su kurių specialistais pasišnekėję susidaro tam tikrą pirminę nuomonę: „Nusikaltėliai kiekvieną dieną nėra gaudomi ar šaudomi, tad žmonėms yra svarbu, kiek paprastas yra bendravimas su pačia saugos tarnyba – kaip ji bendrauja, koks jos požiūris į klientą. Pavyzdžiui, jei kyla klausimų ar neaiškumų dėl tam tikros sistemos veikimo principų, kainos ir pan., svarbu, kiek suprantamai tai yra paaiškina-

ma, duodami konkretūs atsakymai, patarimai ir pan.“. S. Gaižauskienė taip pat tvirtina, kad renkantis saugos tarnybą, labai daug priklauso nuo įmonės veiklos pristatymo ir konkrečiai nuo paties darbuotojo kaip žmogaus. Ji yra turėjusi nemažai

► pokalbių su saugos tarnybomis ir teigia galinti tvirtai pasakyti, kad kartais užtenka dešimt minučių pabendrauti, jog įsitikintum, kad tos įmonės „neimsi“.

Anot V. Švilpos, toliau yra deramasi dėl kainos ir sutarties sąlygų. Kaina yra labai svarbi tiek vienai, tiek kitai pusei, ir dažniausiai tai yra svarbiausias kriterijus. Nors saugos įmonių teikiamų paslaugų kainos yra nusistovėjusios ir labai panašios, tačiau jos gali svyruoti apie 20 procentų. Šiuo atveju klientas pats sprendžia, kiek jam svarbus tas kainų skirtumas. Tada daugiau dėmesio kreipiamas į rekomendacijas.

Pasak S. Gaižauskienės, yra didelis skirtumas, ar tu bendrauji su įmone, kuri turi gerą vardą, ar su prieš kokius metus įsikūrusia įmone. Į tokią įmonę paprastai žiūrima atsargiai. „Nors jos kainos galbūt ir žemesnės, tačiau svarstoma, ar tai yra patikima įmonė, ar ji sugebės reaguoti, ar ji turi pakankamai darbuotojų, ekipažų ir pan. Pavyzdžiui, kaip įmonė, turinti tik 2 ekipažus, galėtų reaguoti į įvykį Viršuliškėse, jei vienas jų būtų išvykęs į Antakalnį, o kitas – į Gariūnus?“ – abejoja „Mados“ direktorė. Renkantis saugos įmonę, S. Gaižauskienės teigimu, nemažai įtakos turi ir aplinkinė informacija. Vartotojui labai svarbus dalykas yra įmonės stabilumas, todėl pašnekovė sako, kad iš tam tikrų asmenų gavusi neigiamos informacijos apie tą įmonę: kad su ja susiję kokie nors nesupratimai ar kad situacija ten „traška braška“, iš karto pradėtų atsargiai į viską reaguoti. Tokių dalykų nepaisyti negalima.

Taigi patirties neturinčiam vartotojui nėra lengva teisingai pasirinkti patikimą sprendimą, atitinkantį optimalų kokybės ir kainos santykį. Viena vertus, daug žemesnės paslaugų kainos, kurias dažnai siūlo saugos rinkos naujokės, gali reikšti, kad yra montuojama Azijos šalių gamintojų įranga, neatitinkanti Europoje nustatytų techninių normų ir kokybės reikalavimų. Taip yra todėl, kad didžiulėje šių šalių rinkoje pagrindinis konkurencinis pranašumas yra žemos apsaugos prekių ir paslaugų kainos, kurios yra pasiekiamos kokybės sąskaita.

Kita vertus, ypač aukštos apsaugos paslaugų kainos gali reikšti, kad įmonė siekia „prastumti“ brangią tam tikros rinkos lyderės produkciją, visai neatsižvelgdama į saugomo objekto specifiką ir sąlygas. Žinoma, mažai tikėtina, kad brangiai kainuojanti apsaugos sistema bus prastos kokybės, tačiau vartotojui būtina įsitikinti, kad visos įrangos funkcijos ar tam tikri jos techniniai parametrai iš tiesų atitinka optimalius objekto apsaugos poreikius.

Apklausti vartotojai patvirtina, kad renkantis apsaugos priemonių ir paslaugų teikėjus būtina kruopščiai įvertinti įvairius pasiūlymus bei išsiaiškinti jų įgyvendinimo galimybes, o paskiau viską stebėti ir kontroliuoti. Tokiai nuomonei iš tiesų galima pritarti, tuo labiau kad, kaip jau minėta, tam tikro objekto apsaugos patikimumas labai priklauso ir nuo paties kliento pasirinkimo.

Žinoma, saugos įmonių specialistai yra „pasiųrenę atsakyti“ į įvairius vartotojui kylančius klausimus. Tačiau yra tekę girdėti nuomonių, kad jie ne visada teisingai apibūdina technines savybes, nurodytas produkcijos instrukcijose ir kokybės sertifikatuose. Be to, atsitinka ir taip, kad instrukcijose būna aprašytos ne visos techninės charakteristikos, o aprašytosios – neatitinka tikrovės. Tokiu atveju klientui, turinčiam mažai žinių ir patirties, yra gana sudėtinga neapsigauti analizuojant jam aktualius apsaugos priemonių techninius parametrus.

Atsakydamas į panašius pasvarstymus, V. Švilpa teigia, kad jei saugos įmonių darbuotojai žvelgia į ateitį ir planuoja tolimesnį bendradarbiavimą, jie niekada neprišnekės fiktyvių dalykų, tikrovės neatitinkančių faktų. Juk visos įmonės siekia pritraukti kuo daugiau nuolatinių klientų ir taip išsilaikyti rinkoje už tokius pinigus, kokius klientas gali mokėti. O kainos ir kokybės santykis visuomet yra opus klausimas.

V. Švilpos nuomone, viena vertus, žemos kainos nebūtinai reiškia prastesnę kokybę. Jeigu vienos saugos įmonės siūlomų produktų ir/ar teikiamų paslaugų kainos yra žemesnės nei kitų rinkoje veikiančių įmonių, gali būti, kad ta įmonė sugeba efektyviau paskirstyti lėšas (pajamas ir išlaidas). Akivaizdu, kad, pavyzdžiui, smulkiai ar vidutinei įmonei yra kur kas paprasčiau minimaliomis sąnaudomis aptarnauti klientus, nedarant žalos darbuotojų motyvacijai bei darbo organizavimui. Kita vertus, V. Švilpa tikina, kad pats asmeniškai tikrai nesirinktų pigiausios produkcijos. Pasak jo, norint kokybiškos ir patikimos apsaugos, reikia būti pasiūngusiam už ją mokėti. A. Samuolis taip pat teigia apsaugos sistemų techninės priežiūros srityje pasirinkęs brangesnę firmą, tačiau neabejoja, kad jos patirtis, operatyvumas ir paslaugumas yra su niekuo nepalyginami.

Ar patenkinti vartotojų lūkesčiai?

Nagrinėjant vartotojų požiūrį į asmens ir turto apsaugą, pažymėtina, kad dauguma pakalbintų saugos įmonių klientų iš esmės yra visiškai patenkinti apsaugos paslaugų kokybe ir neturi jokių priekaištų. Žinoma, kasdieninėje veikloje pasitai-

ko įvairių su apsauga susijusių problemų. Tačiau, pasak S. Gaižauskienės, šios problemos yra gana sklandžiai išsprendžiamos, kadangi abi pusės tarpusavyje bendrauja geranoriškai ir nuoširdžiai, ypač vadovų lygmeniu.

Vis dėlto kai kurie saugos įmonių klientai (pavardžių neminėsime) prisipažino, kad kasdieniai nesklandumai būtų daug lengviau ir paprasčiau pašalinami, jei „patys žmonės būtų visiškai kitokie“. Didžiausia problema, su kuria jie susiduria apsaugos srityje, yra susijusi būtent su saugos įmonių darbuotojais. Teigiama, kad daugumai jų nepakanka kvalifikacijos, o kartais jie būna paimti tiesiog iš gatvės siekiant užpildyti tą nišą. Ir tai yra visai tikėtina, nes dėl darbo užmokesčio problemų šiuo metu darbuotojų trūksta visose srityse.

Kalbant apie elektroninę saugą, didelių nusiskundimų nėra – suveikus signalizacijai, reaguojama gana greitai ir operatyviai. Žinoma, šiuo atveju daug lemia sutartiniai įsipareigojimai, tačiau elektroninė apsauga yra tarsi po uždanga – nesimato, kaip jis funkcionuoja, kaip dirbama ir pan.

Tuo tarpu fizinės apsaugos srityje yra visai priešinga situacija – ji lyg ant delno. Todėl šių paslaugų vartotojai gali patys įvertinti žmonių darbą ir teigti, kad apsaugos darbuotojai labai dažnai būna visai neparuošti. Žinoma, neabejojama, kad prieš priimami į darbą jie yra instruktuojami, kaip turi elgtis, ką turi daryti, kaip turi atrodyti ir pan. Nepaisant to, pastebimas pačių darbuotojų savivaliavimas – klientas vos ne pats turi kontroliuoti ar gaudyti, kur tam tikru metu yra tas ar kitas saugos darbuotojas. Be to, sugebama atsisėdus ant suoliuko krapštyti nosį ar kokią pusvalandį kalbėtis mobiliumu telefonu. Akivaizdu, kad toks apsaugos darbuotojo elgesys kuria neigiamą tiek saugomos, tiek saugančios įmonės įvaizdį. Tačiau svarbiausia, kad tai gerokai sumažina apsaugos kokybę. Koks gali būti darbas, kai atsisėdus kalbama telefonu, užuot vaikščiojus ir atidžiai stebėjus saugomą objektą?

Taigi, nepaisant gana palankių apsaugos paslaugų vartotojų atsiliepimų, tobulėti yra kur. Nors dauguma apklaustų saugos įmonių klientų teigiamai vertina apsaugos sprendimų ir jų priežiūros paslaugų kokybę, tačiau jie ne visada yra patenkinti apsaugos darbuotojų kvalifikacija, elgsena bei atsakomybe. Ši problema ne tik mažina teikiamos apsaugos patikimumą, bet ir daro neigiamą įtaką saugos įmonių įvaizdžiui. O tai savo ruožtu nepadeda pasiekti, kad vis mažiau žmonių skeptiškai žiūrėtų į asmens ir turto apsaugą. ●

PAVYDĖTINA KAINA

viSAR®

SAŽININGA KOKYBĖ

UAB „Sareme“
Naugarduko g. 32/2, LT-03225 Vilnius
Tel. 8 5 2135047; tel./faks. 8 5 2333567
sareme@sareme.lt, www.sareme.com

Savo saugumu turime pasirūpinti patys

Lietuvoje nusikaltimų niekaip nemažėja. Policijos suvestinėse kasdien pranešama apie chuliganizmo atvejus, šiurkšnią prievartą, išūlias vagystes, žmogžudystes. Gyventi Lietuvoje vis dar nesaugu. Tačiau dažnai kriminalinių nusikaltimų aukomis tampama tik todėl, kad laiku nepagalvojama apie saugumą, nepaisoma elementarių savisaugos taisyklių. Aišku, ne visada galima objektyviai įvertinti padėtį, tačiau apie savo saugumą privalome žinoti ir juo rūpintis.

Kaip elgtis pajutus, kad tuščioje gatvėje iš paskos kažkas seka?

Pirmiausia reikėtų įsitikinti, ar tai ne jūsų vaizduotės padarinys. Galbūt iš paskos einantis žmogus keliauja ta pačia kryptimi? Todėl pabandykite pereiti gatvę arba pasukite priešinga kryptimi. Jei nerimaujate, stenkitės eiti apšviestomis gatvėmis (nebūtinai savo namų kryptimi) ir stebėkite, ką daro persekiojotas. Jei įsitikinote, kad jus tikrai seka, geriausia būtų susistabdyti taksi ir paprašyti vairuotojo, kad privežtų jus iki pat jūsų laiptinės. Jei turite galimybę, mobiliuoju telefonu paskambinkite namo ir paprašykite, kad jus pasitiktų. Nepaisiskus susistabdyti automobilio ar paskambinti, užėikite į parduotuvę, kavinę ar kitą įstaigą, kurioje yra žmonių ir telefonas. Paskambinkite į policiją ir praneškite savo nerimo priežastį. Nesinaudokite gatvėje esančiu telefono automatu, nesislėpkite laiptinėse ar kitose nuošaliuose vietose – tai pačios patraukliausios vietos užpuolikas.

Ką daryti, jei jus užpuola gatvėje, bando apiplėšti?

Užpuolimas – tai jau ekstremali situacija, pastarai paliekanti slogių prisiminimų. Šią situaciją

pradėkime nagrinėti nuo veiksmų iki užpuolimo.

Kaip aiškinama metodiniuose leidiniuose, tuo atveju, kai auka užpuolama netikėtai, maždaug 90 proc. galima garantuoti, kad užpuolimas pasisėks. Budrumas yra bruožas, kurį galima išlavinti. Jei susitaikote su mintimi, kad jus supanti kasdienė aplinka yra grėsminga, turite išlikti budrus kiekvieną akimirką. Šiuo atveju svarbu:

- jausti, kas vyksta jums už nugaros;
- atkreipti dėmesį į viską, kas atrodo neįprasta;
- realiai įvertinti grėsmę ir padėtį, į kurią patekote.

Norėdamas užpulti, užpuolikas turi priartėti prie jūsų tokiu atstumu, kad galėtų smogti. Todėl, pajutę grėsmę, neprisileiskite užpuoliko per arti – jus turi skirti socialinės zonos atstumas (1,2–3,6 m). Jei išlaikysite tokį atstumą, užpuolikui reikės nemažai laiko, kad palaužtų jūsų pasipriešinimą.

Dabar panagrinėkime, kaip ir kuo jūs turėtumėte gintis. Užsienyje atlikti tyrimai parodė, kad tais užpuolimo atvejais, kai įvyko tiesioginis fizinis kontaktas (smūgiai kuščiu, koja, žiebtuvėliu, kitais kietais daiktais), dažniausia sužalojimų patyrė ir tie, kurie gynėsi, ir tie, kurie puolė. Naudojant dujų

Vytautas Šaikus
UAB Fizinės apsaugos
centro direktorius

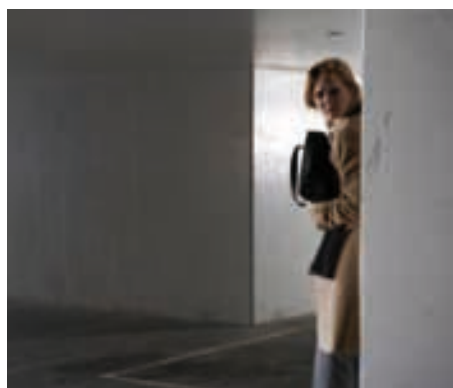
balionėlius su raudonojo ankštinio pipiro (OC) užpildu, nebuvo sužeisti nei užpuolikai, nei aukos.

Tokie balionėliai pardavinėjami ginklų parduotuvėse. Kai kurie iš jų (pvz., „Pro Secur“), turintys didesnį spaudimą, veikia net iki 4 metrų atstumu. Jei neturite reikiamo pasirengimo, stenkitės išvengti netikėto užpuolimo, o užpulti naudokitės dujų balionėliu (privalote jį nešiotis viršutinių drabužių kišenėje, o ne rankinėje ar kitose sunkiau pasiekiamose vietose!).

Viena iš užpuolimo gatvėje priežasčių – plėšimas. Plėšimai sudaro apie 5 proc. visų nusikaltimų, o juos dažniausiai padaro paaugliai ir jaunuoliai. Auka pasirenkama žmonių susibūrimo vietose, o

vėliau sekama iki užpuolimui patogios vietos. Jei užpuolimas netikėtas (priartėjus prie jūsų iš šono ar nugaros), apsaugoti neturint specialaus pasirengimo labai sunku. Tačiau užpuolimo iš priekio išvengti galima. Svarbiausia nepasiduoti baimei. Instinktyvus rankų ištiesimas į užpuoliką bei riksmas (sušukite: „Stok!“) suglumins jus puolantį

žmogų ir neleis jam priartėti per arti. Toks rankų judesys nerodo jūsų agresyvumo, bet išreiškia ryžtą priešintis. Dabar turite greitai įvertinti padėtį. Jei užpuolikas ir toliau artėja prie jūsų, judėkite į dešinę pusę – bus daug nepatogiau jus pulti. Jei

jūs puola du jaunuoliai, venkite patekti tarp jų. Traukitės į šoną taip, kad jie abu liktų vienoje pusėje, – tuomet užpuolikai trukdys vienas kitam jus pulti, o jūs traukdamiesi turite ieškoti priedangos (stovinčio automobilio, medžio, apšvietimo stulpo ir t. t.) bei šauktis pagalbos, jei tai įmanoma. Šiuo atveju turimas dujų balionėlis tik sustiprintų jūsų pozicijas.

Norėdami išvengti užpuolimo, gatvėje nesileiskite nepažįstamo žmogaus užkalbinamas ar kitokiu būdu sustabdomas. Apsimeskite, kad neišgirdote ar nesupratote. Neleiskite nepažįstamam žmogui, apsimesusiam pažįstamu, paimti jums už rankos ar griebti už drabužių, nesivelkite į diskusijas, neatsakykite į replikas ar užgauliojimus. Nesuteikite jam pranašumo, jei jis bando priartėti iš nugaros ar šono. Stebėkite aplinką, žiūrėdami į vitrinų stiklus, langus. Išgirdę triukšmą ar bėgančio žmogaus žingsnius, pasitraukite į šoną ir atsigręžkite. Neleiskite, kad jus užpultų iš nugaros. Eidami pro namo kampą, laikykitės atokiau nuo sienos – nematoma erdvė už jos taip pat patogi užpulti.

Taigi, norėdami, kad nelaimės mus aplenkty, turėtume ir patys būti atsargesni. ●

NEKALTINKITE SAVO ANGELO SARGO! Jis saugo Jus, bet ne Jūsų namus

Tel. visoje Lietuvoje 1691
www.saugusnamai.lt

G4S paslauga SAUGŪS NAMAI.
Patikima būsto apsauga.

DNR-KRIMISTOP

Unikali, pasauliniame lygmenyje vystoma turto ženklavimo ir identifikavimo sistema

DNR-KRIMISTOP sistema skirta bet kokio pobūdžio kilnojamam vertingam turtui ženklinti, naudojant unikalią **mikrodalelių ir elektroninių mikroprocesorių technologiją** su **įspėjamaisiais** elementais.

Vienas svarbiausių sistemos elementų yra duomenų apie paženklintus daiktus registravimas ir paieška tarptautiniame centriname duomenų registre KRIMISTOP® (www.krimistop.com).

Sistema yra įdiegiama ir pritaikoma per atitinkamus komplektus, kurie yra sukurti taip, kad eilinis pilietis gali pats nesunkiai paženklinti savo turtą ir užregistruoti jį centriname duomenų registre.

Bendradarbiaujama su Policijos departamentu, VĮ „Regitra“ bei draudimo bendrovėmis.

Identifikavimo funkcija – daiktai, paženklinti identifikacinėmis priemonėmis ir užregistruoti KRIMISTOP® sistemoje, gali būti lengvai, greitai ir besąlygiškai identifikuojami. Apsaugos priemonės gali būti panaudotos kaip įrodymas, padidinant šansus per minimalų laikotarpį susigrąžinti pavogtą ir atrastą turtą.

Prevencijos funkcija – paženklintas turtas tampa ne tik bevertis, bet ir rizikingas naujiems „nelegaliems“ savininkams bei perpardavinėtojams.

Kova su falsifikavimu – pasinaudojant internetine duomenų baze su galinga paieškos sistema (www.crimestop.info), visada galima pasitikrinti, ar tai yra falsifikatas, ar originalus gaminy.

Daugiau informacijos www.ituranet.lt

DNR-KRIMISTOP – naujas požiūris į turto apsaugą!

ituraNet

UAB „Ituranetas“ ir Ko
Kvėdarnos g. 6, LT-48435 Kaunas
Tel./faks. +370 37 337480
info@ituranet.lt, info@krimistop

Rūpesčiai dėl rizikos, arba kodėl vertiname riziką?

Banalu, bet – tiesa, kad žmonėms visais laikais rūpėjo jų sauga, visuomet jiems buvo būdingas noras išlikti ir išgyventi. Priešistoriniais laikais teko gyventi gamtos prieglobstyje tarp nelabai draugiškai nusiteikusių laukinių padarų, apsirūpinti maistu ir saugoti ugnį. Laikai pasikeitė, bet pavojaus ir grėsmės šaltinių nesumažėjo. Sunku identifikuoti ir įvertinti visų galimų nelaimių riziką. Yra rizika pakliūti po automobilio ratais, rizika susirgti dėl aplinkos taršos ar nukentėti nuo vis dažnesnių klimato kaitos sukeltų ir vis sunkiau prognozuojamų natūralių gamtos reiškinių, o jei dar pridėtume terorizmo grėsmę, tai iš viso baisu būtų kišti nosį iš namų...

Stasys Stasiūnas

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie VRM Civilinės saugos valdybos Gyventojų apsaugos ir planavimo skyriaus vyriausiasis specialistas

Tikriausiai dėl nesaugumo jausmo pastaraisiais metais dažnai girdime kalbų apie riziką ir pavojus: sveikatai finansams, aplinkai ir kt. Arba sužinome, kad turi būti formuojama rizikos politika, rizika identifikuojama, atliekama rizikos analizė, vertinimas, stebėseną.

Intuityviai suvokiame, kada, ko ir kaip reikia saugotis. Tačiau kliautis tik intuicija – praeities etapas. Šiais laikais civilinės saugos ir gelbėjimo sistemos veiklos organizavimas grindžiamas moksliniais principais: prognozuojamos nelaimės, planuojami reagavimo veiksmai. Dėl to tenka apibūdinti nepageidautinų veiksmų atsiradimą, aprašyti visą procesą nuo nelaimės užuomazgos iki visiško padarinių likvidavimo, tiksliai įvardijant visus veiksmus ir aplinkybes.

Prognozuojant, planuojant ir valdant nelaimes, tenka atskirai įvardyti ir apibūdinti nepageidautinų veiksmų šaltinį, kuriame slypi pavojingų medžiagų ar fizinio proceso nepageidautinas

potencialas. Kaip tokio potencialo pavyzdį galima paminėti nuodingų, sprogių medžiagų kiekį, gaisro mastą, griūvančio pastato ar nevaldomai riedančio automobilio kinetinę ir potencinę energiją ir kt. Mūsų aplinkoje esančius nepageidautinų veiksmų šaltinius (pavojinga medžiaga, mechanizmas) vadiname pavojaus šaltiniais, o menamus arba nutolusius (terorizmas, uraganas) – grėsmės šaltiniais, nors kartais paprasčiausiai kalbama ir rašoma tik apie pavojus ir pavojaus šaltinius, turint mintyje visų rūšių nepageidautinų veiksmų šaltinius. Be abejonės, visiems labai svarbu numatyti ar nuspėti nepageidautinos situacijos eigą ir galutinį rezultatą – jei pavojaus šaltinyje sukauptas potencialas realizuotųsi, įvyktų nelaimė. Tuo tikslu įvertinama prognozuojamos nelaimės tikimybė ir padariniai žmonėms, jų turtui bei aplinkai. Tikimybė parodo tik nelaimės realizavimosi galimybę. Padarinių įvertinimas reiškia prognozuojamos nelaimės masto apibūdinimą be užuominos apie tokios nelaimės atsiradimo galimybę. Todėl prisireikia rizikos sąvokos. Vienu kartu „pasveriamė“ nelaimės pasekmes ir šios nelaimės tikimybę. Rizika – tarsi bendra „taupyklė“, kurioje kaupiami nelaimės tikimybės ir nelaimės padarinių „indėliai“. Rizika yra bendras nelaimės tikimybės ir galimų šios nelaimės padarinių matas.

Šį teiginį suvokti padeda 1 pav., kur mato-

me ryšį tarp rizikos ir jos parametų (nelaimės tikimybės ir šios nelaimės padarinių). Akivaizdu, kad nelaimės, kurios tikimybė vertinama kaip „labai didelė“, o padariniai – „maži“, rizika „didelė“, nelaimės, kurios tikimybė „menka“, o padariniai „katastrofiniai“, rizika „vidutinė“ ir t. t. Greta žodinių apibūdinimų galimas rizikos sutartinis vertinimas balais, pavyzdžiui, pagal 5 balų skalę. Tačiau vertinant reikalingas kontekstas ir kriterijai, kuriais vadovaudamiesi galėtume tvirtinti, kokia rizika priimtina, kokia – ne. Pavyzdžiui 20°C temperatūra Lietuvos gyventojams priimtina, 40°C karštis būtų sunkiai toleruojamas dėl sveikatos problemų, kaip ir minusinė temperatūra, kai, be rizikos peršalti ir susirgti, atsiranda rizika pargriūti slidžiam kelyje. Pastarąją riziką be didelių pastangų ir išlaidų galima sumažinti iki minimalios, nuvalius ledą ar sniegą ir pabarsčius kelią smėliu. Sudėtingesnis uždavinys – pašalinti dirvožemio ar vandens telkinio teršalus, kuriuos sudaro naftos produktai. Dar didesnė problema – globalių reiškinių (rūgštūs lietūs, šiltnamio efektas ir kt.) nulemta rizika, kurią sumažinti įmanoma tik daugelio šalių bendromis pastangomis. Dėl to būtina visų šalių gera valia ir sutarimas, bet čia jau politikų reikalas. Mums svarbus faktas, kad riziką galime ne tik identifikuoti, analizuoti, vertinti, bet ir mažinti (keisti), t. y. valdyti.

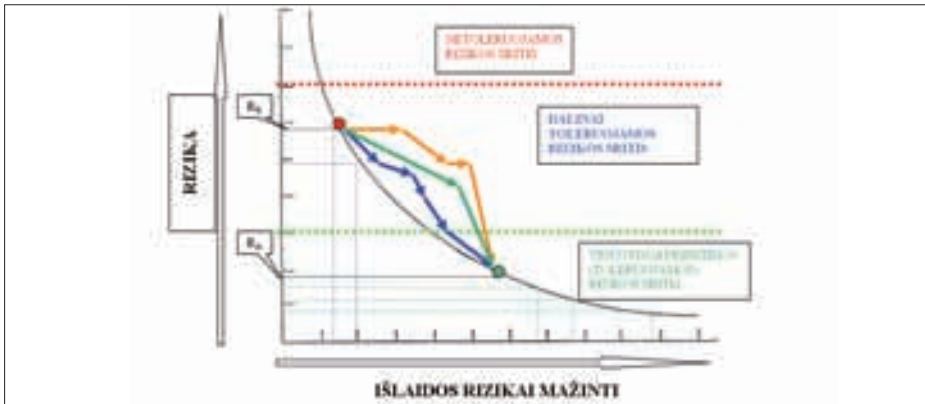
		RIZIKA				
TIKIMYBĖ	Labai didelė	Vidutinė	Didelė	Didelė	Labai didelė	Labai didelė
	Didelė	Maža	Vidutinė	Didelė	Didelė	Labai didelė
	Vidutinė	Maža	Maža	Vidutinė	Didelė	Didelė
	Maža	Minimali	Maža	Maža	Vidutinė	Didelė
	Menka	Minimali	Minimali	Maža	Maža	Vidutinė
		1	2	3	4	5
Vertinimas		Menki	Maži	Vidutiniai	Dideli	Katastrofiški
		PADARINIAI (pasekmės)				

Svarbiausi rizikos valdymo būdai: transformavimas, išvengimas, švelninimas, apribojimas.

Rizikos transformavimas vyksta tada, kai rizika nukreipiama ar perleidžiama kitam asmeniui ar institucijai, pavyzdžiui, draudimo kompanijai.

alternatyvos nėra.

Tačiau, nepaisant nuo mūsų suvokimo ir toleravimo, riziką būtina analizuoti ir vertinti. Geriausia, jei vertintume tiksliais matematiniais metodais. Tokie modeliai ar metodai, aprašantys tiek

Rizikos vengimu laikomas veiklos, kuri gali sukelti ar padidinti riziką, nevykdymas. Pavyzdžiui, gali būti atsisakoma skraidyti lėktuvais, vengiama ekstremalių sporto šakų ir kt. Deja, rizikos vengimas kartais atima galimybę ką nors pasiekti, laimėti, pajauti (nebūtinai šampano skonį).

Rizikos mažinimo (švelninimo) priemonių grupei galime priskirti saugos ir perspėjimo sistemų įrengimą, padidintą pavojaus šaltinių priežiūrą bei apsaugą ir kt.

Rizikos apribojimo pavyzdys – transporto priemonių greičio ribojimas, pavojingų medžiagų kiekio ribojimas pramonės objektuose ir kt.

Kartais kalbama apie mums priimtą riziką, nors iš esmės logiška teigti, kad bet kokia rizika negali būti priimtina. Rizikos priimtumą dažniausiai siejame su nereikšmingomis nelaimėmis ir menka jų rizika. Kartais (pavyzdžiui, per karą ar po Černobylio avarijos užterštoje zonoje) žmonėms net didelė rizika „priimtina“ dėl to, kad kitos

nelaimės atsiradimą, tiek šios nelaimės rizikos kiekybinį ir kokybinį vertinimą, jau yra. Kartais, pavyzdžiui, rengiant objekto parengties ekstremalioms situacijoms planus, pakanka bendram supratimui turėti kokybišką santykinį vaizdą apie aplinkinius pavojus šaltinius ir stengtis išskirti prioritетines kryptis, kad žinotume, kuria linkme būtina dirbti, siekiant optimalaus rezultato – minimaliausios visų galimų nelaimių rizikos vertinamame objekte. Svarbu tai, kad daugelyje atvejų įvairių reiškinų charakteristikų vertės galima išmatuoti specialiais konkrečiam tikslui pritaikytais prietaisais. Nelaimių rizikos vertinimo atveju toks „prietaisas“ – patyrusių, kvalifikuotų specialistų komanda. Pageidautina, kad visi tokios komandos nariai lygiai taip pat suvoktų, interpretuotų ir vertintų pavojus ar grėsmės šaltiniuose „užslėptą“ nepageidautinų veiksnių potencialą, nelaimės tikimybę ir riziką. Be to, vertintojai turi išmanyti nelaimių kilmę ir visus vykstančius procesus, turėti kuo daugiau išsames-

nės informacijos apie objektą, kuriame vertinama vienos ar kitos nelaimės rizika.

Rizikos vertintojų darbo apimtį, sudėtingumą ir visą eigą galima iliustruoti tokiu pavyzdžiu. Tarkim, objekte suskaičiavome pavojus šaltinius, pridėjome, ko gero, antra tiek grėsmės šaltinių iš šalies. Pasirodo, kad čia tik darbo pradžia, nes iš kiekvieno pavojus ar grėsmės šaltinio galima tikėtis kelių rūšių nelaimių, t. y. galimi keli nelaimės scenarijai. Pavyzdžiui, turime pavojus šaltinį – cisterną su benzinu. Vienas scenarijus: benzinas gali ištėkėti, antras: benzinas gali užsidegti, trečias: benzinas gali užsidegti ir įvyks sprogdimas. Koks bus poveikis žmonėms, jų turtui ir aplinkai? Be abejo, kiekvienu minėtu atveju skirtingas. Kaip matyti iš šio pavyzdžio, iš vieno ir to paties pavojus šaltinio tikėtinos kelios nelaimės su skirtingomis pasekmėmis ar padariniais – identifikuojama skirtinga rizika. Akivaizdu, kad galimų (prognozuojamų) nelaimių objekte, kurių kiekviena – su specifine, tik jai būdinga rizika, daugiau nei pavojus šaltinių. Galėtume nusiraminti tik tuo, kad riziką, kaip jau minėta, galima valdyti arba susitaikyti su esama situacija ir toleruoti (priimti) tokią, kokia ji yra. Šis faktas svarbus dėl to, kad bet kokios pastangos mažinti riziką tuština kišenes. Tuo galime įsitikinti pažvelgę į 2 pav. pateiktą brėžinį. Kuo labiau, mažindami riziką, artėjame prie nulinės padalos ar minimalios rizikos vertės, tuo didesnės išlaidos tokiam žingsniui žengti. Dažnai gyvenime apsirantame ir toleruojame tam tikrą rizikos lygį, nors kartais neprireikia ypatingų lėšų rizikai sumažinti, pavyzdžiui, suremontuoti duobėtą gatvės grindinį ar dėl sniego gausos įlūžusias stogo konstrukcijas. Praktiškai tai yra ištisas analizės, vertinimo ir sprendimų priėmimo procesas, nors teoriškai viskas atrodo labai paprasta ir aišku. Jei gyvenime visuotinai priimtinos (toleruotinos) rizikos srityje (2 pav.) su rizika R_A , o pasikeitus aplinkybėms, rizikos lygis išaugo iki R_B , mums, be abejonės, rūpi, koku optimaliausiu keliu ir kokiais žingsniais turime žengti, kad grįžtume atgal į normalias gyvenimo sąlygas su mums priimtina, gal net dar mažesne rizika. Realiam gyvenime taip viskas ir vyksta. Specialistų komanda vertina riziką ir padeda objekto vadovui priimti optimaliausius sprendimus, atsižvelgiant į konkrečią situaciją, finansines galimybes ir kitus veiksnius.

Geriausia, kai grėsmės ar pavojus šaltiniai ir rizika identifikuojami iš anksto, iki nelaimės, kai anksčiau, nei ji įvyksta, atliekama rizikos analizė ir vertinimas. Taip padedamas pagrindas kitam – planavimo – procesui. ●

Home Network
COMMAX[®]

GARSO IR VAIZDO TELEFONSPYNĖS

COMMAX Ltd. stiprina savo, kaip garsiausio pasaulyje vaizdo telekomunikacijų gamintojo, patenkinančio visų savo klientų poreikius, pozicijas. Kompanija nuosekliai plėtoja aukščiausios klasės produkcijos gamybą, visiškai atitinkančią XXI amžiaus vaizdo telekomunikacijų srities technologijų reikalavimus.

Kompanija paiso kiekvieno kliento poreikių ir kartu gerina aptarnavimo kokybę per savo atstovybes visame pasaulyje...

www.sareme.com

Importuotoja Lietuvoje UAB „Sareme“
Naugarduko g. 32/2, LT-03225 Vilnius
Tel. (8 5) 213 5047, tel./faks. (8 5) 233 3567
sareme@sareme.lt

Darbuotojų stoka Lietuvos darbo rinkoje

Kpt. Gintaras Valentukevičius

Karo prievolės administravimo tarnybos prie KAM Karo prievolės skyriaus vedėjas

Laimis Bratikas

Viešųjų ryšių skyriaus vedėjas

Karo prievolės administravimo tarnybą (KPAT) prie Krašto apsaugos ministerijos (KAM) sudaro 4 karo prievolės centrai ir 47 teritoriniai skyriai. Siekiant šiuos padalinius priartinti prie žmonių, jie išdėstyti po visą šalį (1 pav.).

Pagrindinės KPAT darbo grupės: karo prievolė lininkai (16–55 m.), šauktiniai ir privalomosios pradinės karo tarnybos (PPKT) kariai (19–26 m.) ir profesinės karo tarnybos kariai (iki 58 m.). Karo prievolė lininkai būtų visi vyrai nuo 16 iki 55 metų, tam tikrais atvejais – ir atitinkamų specialybių mo-

● Karo prievolės centras ● Teritorinis karo prievolės centro skyrius

1 pav. KPAT padalinių išdėstymas Lietuvoje

terys. Visi jie privalo užsiregistruoti pagal gyvenamąją vietą teritoriniame skyriuje ir informuoti apie pasikeitimus: mokslo, registracijos ir kt. įstatymų numatytais atvejais. Šauktiniai gali būti pakviesti atlikti privalomosios pradinės karo tarnybos. Savivaldybės atrankos komisijos įvertina asmeninę šauktinio situaciją ir sprendžia, bus jis kviečiamas ar ne. Atrinktieji karo prievolės centre pasitikrina sveikatą, tie, kurie tinka, paskiriami į tarnybą. Ji trunka 12 mėnesių. Po tarnybos vaikinai privalo vėl užsiregistruoti mūsų teritoriniuose skyriuose. Trečioji grupė – profesinės karo tarnybos kariai. Baigę tarnybą jie taip pat privalo registruotis skyriuose.

2 pav. PKT atsargos sudėtis

Kareiviai ir seržantai	40 m.
Puskarininkiai	50 m.
Jaunesnieji karininkai	nuo 35 iki 43 m.
Vyresnieji karininkai	nuo 46 iki 53 m.
Generolai	58 m.
Specialistai	iki 55 m.

Iš lentelės (2 pav.) matyti, iki kokio amžiaus tęsiama tarnyba. Jos trukmę lemia karinis laipsnis. Visi kariai mokosi. Tiems, kurie baigę tam tikrus mokslus, keliamas laipsnis. Kalbant apie specialistus, tai galioja medicams. Dabar svarstoma, ar nevertėtų pratęsti ir kai kurių kitų profesijų atstovų tarnybą.

Darytina išvada, kad yra dvi potencialios grupės, parengtos ir saugos tarnybų veiklai. Pirmoji – šauktiniai, atlikę savo pareigą, daugeliu atvejų be profesijos, besiblaškantys, svajojantys apie lengvą duoną svetur, dažnai nelabai suvokiantys ir pinigų vertę. Antroji grupė – buvę profesionalai. Dauguma jų jau primiršę civilines specialybes, bet turi nemažai ir privalumų: nesiblaško, aiškiai žino, ko nori, vertina pasirinktą darbą, yra pareigingesni. Be to, jie kitaip nei šauktiniai vertina pinigus. Daugelis karių jau gautų atitinkamo dydžio pensijas. Nedideles, tačiau garantuotas.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugsėjo 20 d. nutarime Nr. 1030 „Dėl pareigūnų ir karių, išleidžiamų į pensiją, socialinio prisita-

kymo, medicininės reabilitacijos bei profesinio orientavimo į kitas veiklos sritis sistemos sukūrimo programos patvirtinimo“ kariams numatoma galimybė dalyvauti šioje programoje ir įgyti tam tikrą specialybę, išklausti kursų. Kursai apmokami iš biudžeto. Karys, žinantis, jog nebus pratęsta jo tarnybos sutartis, informuojamas prieš pusmetį ir supažindinamas su galimybe dalyvauti programoje. Vėliau su juo bendrauja Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos specialistai ir rekomenduoja pasirinkti vieną ar kitą profesiją. Tada jis per Darbo biržą siunčiamas mokyti ir įgyja tam tikrų žinių.

Privalomosios pradinės karo tarnybos ir profesinės karo tarnybos metu kiekvienas karys įgyja tam tikrą karinę specialybę. Kai kurios jos labai panašios į civilines. Bent 20 tokių specialybių galima būtų nesunkiai išvardyti. Tai irgi gali būti privalumas įsivertinant civiliniame gyvenime, kadangi buvę kariai jau turi tam tikrų įgūdžių. PPKT specialybės – motorizuotų pėstininkų šaulys, žvalgas ir kulkosvaidininkas (išmano ginklo sandarą ir veikimo principus, geba ardyti ir prižiūrėti ginklą bei turi praktinių šaudymo įgūdžių, susipažinęs su saugaus ginklo naudojimo taisyklėmis, apsaugos objektų tvarka, geras fizinis pasirengimas). Artima profesija – saugos tarnybos darbuotojo.

Krašto apsaugos sistema turi savo intranet svetainę, kurioje skelbiama informacija apie besikreipiančias ir darbo vietas siūlančias civilines įstaigas. Leidžiami kariams skirti 2 žurnalai ir keli laikraščiai, kuriuose nagrinėjamos įvairios problemos. Viena iš jų – buvusių karių adaptacija gyvenime po tarnybos. Kariškiai suinteresuoti, kad kariai žinotų, kas vyksta darbo rinkoje, ir kartu patirtų mažiau stresų iš esmės pasikeitus gyvenimo situacijai ir statusui. Juolab kad kario darbas pavojingas ir bet kada gali tekti keisti darbo pobūdį.

Taigi įmonės gali teikti informaciją apie save KPAT, o per įvairius leidinius ir teritorinius skyrius ši informacija pasiektų karius. Kokia nors istorija apie sėkmingą buvusio kario karjerą apsaugos firmoje galėtų būti nebloga reklama visoms saugos sektoriaus įmonėms. ●

Aleksandras Posochovas

Lietuvos paslaugų sferos darbuotojų profesinės sąjungos pirmininkas

Saugos sektoriuje, kuriame jūs darbuojatės, kaip ir visoje Lietuvoje, juntamas darbuotojų trūkumas. Kalbėdamas apie darbuotojų „nutekėjimą“, išskirčiau dvi pagrindines jo kryptis:

1) išorinį, kai darbuotojai išeina dirbti į kitas sritis (dažniausiai statybų, transporto sektorių, išvyksta uždarbiauti į užsienį);

2) vidinį, kai darbuotojai, susigundę šiek tiek didesniais atlyginimais, pereina iš vienos saugos bendrovės į kitą.

Šiandien jūsų sektoriui gana sunku konkuruoti su išoriniais veiksniais. Vargu ar galėsite pasiūlyti konkurencingus atlyginimus, tačiau galima būtų veikti antrą kryptį, kuri ne mažiau svarbesnė už pirmąją.

Kodėl? Migruodamas iš vienos firmos į kitą darbuotojas savaime priverčia kelti darbo apmokėjimo įkainius (kadangi trūksta darbuotojų). Tai kelia nepasitenkinimą lojaliems darbuotojams, kurių atlyginimas taip sparčiai neauga. Susidaro užburtas ratas, nuo kurio kenčiate jūs patys. Vyksta stichiška ir negraži tarpusavio konkurencija. Mano manymu, geriausias sprendimas šiuo klausimu būtų, kaip daroma daugumoje išsivysčiusių Europos šalių, pasirašyti šakinę kolektyvinę sutartį, kurioje galėtume apibrėžti bendras vidines taisykles, o pateikus Vyriausybei jos būtų pradėtos taikyti visame sektoriuje.

Ką galima minėtoje sutartyje nustatyti? Praktiškai viską, kas leistų jums sąžiningai konkuruoti tarpusavyje, pavyzdžiui: įkainius, reagavimo ir inkasacijos struktūrą, darbuotojų kvalifikacinius reikalavimus, minimalius darbuotojų atlyginimus ir t. t. Mūsų rezervai – studentai, kitų sektorių darbuotojai. Beje, reikėtų priimti dirbti daugiau moterų (pvz., Švedijoje 50 proc. saugos darbuotojų – moterys). ●

jau po vienu stogu
Kaune, Baltų pr. 145

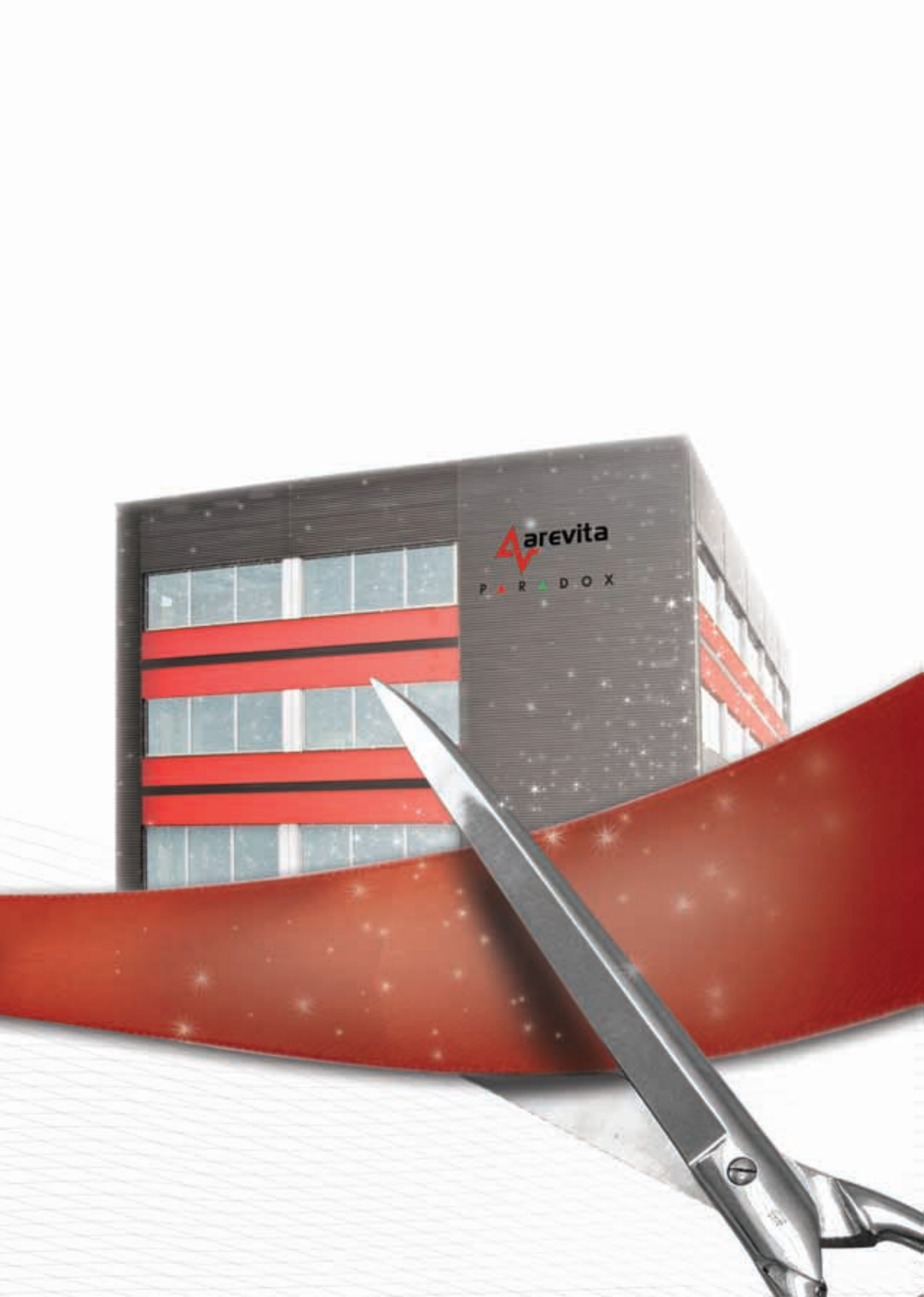
Linkime Jums saugių
ir ramių švenčių

UAB Arevita ir Ko
www.arevita.lt
info@arevita.lt

UAB Arevita
www.arevita.com
info@arevita.com

UAB Paradox distribution centre
www.paradoxdc.com
info@paradoxdc.com

arevita
P ▲ R ▲ D O X

Tolesnis žingsnis – tinklinės kameros

Straipsnio, išspausdinto žurnalo „Rizikos faktorius“
2007 m. Nr. 3, tęsinys

Julius Venskus

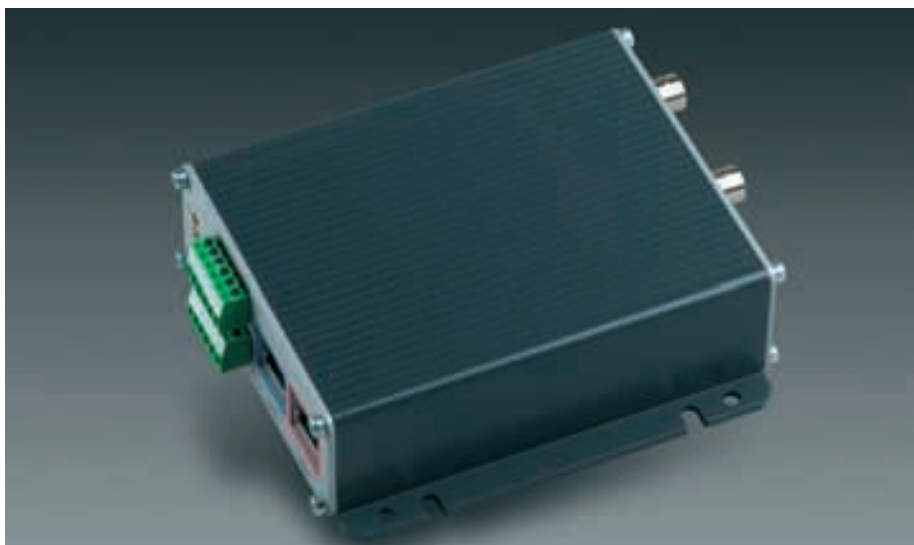
UAB „Pažangių technologijų
prekyba“ direktorius

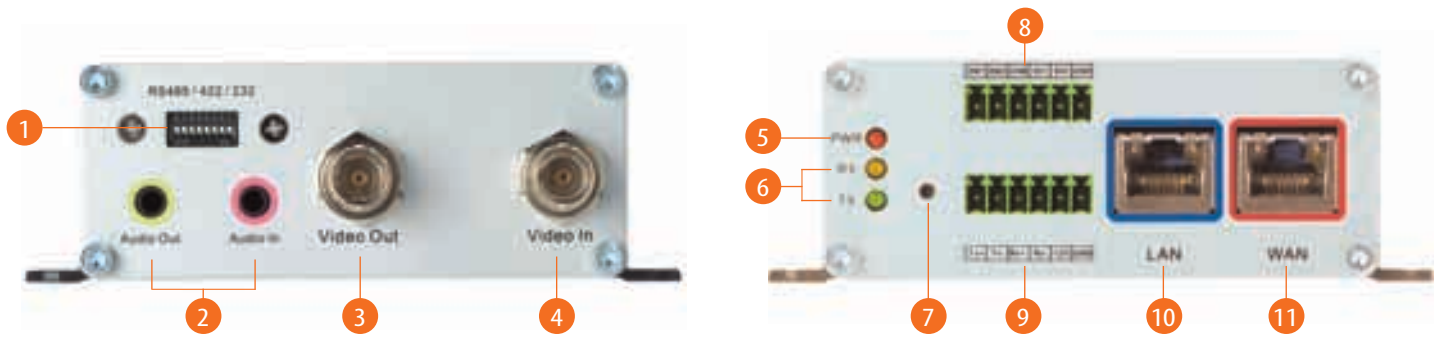
Kas yra vaizdo serveris?

Vaizdo serveris (kitai vadinamas videoenkoderiu) – tai įrenginys, leidžiantis pereiti į tinklinį lygmenį, išlaikant analoginę įrangą. Jis suteikia analoginei įrangai naują funkcionalumą ir leidžia

atsisakyti skirtosios įrangos, tokios kaip bendraašis kabelis, monitorius ir DVR įrenginys – juos sėkmingai pakeičia įprastinė IT įranga.

Vaizdo serveris įprastai jungiamas tarp vienos ar kelių analoginių kamerų ir vienos *Ethernet* tinklo jungties tinklo prieigai. Kaip ir tinklinę kamerą, jį

1 pav. Vaizdo serverio dalys

sudaro glaudimo mikroprocesorius, operacinė sistema bei vidinis tinklo serveris. Šie komponentai leidžia analoginį signalą pakeisti skaitmeniniu, perduoti peržiūrai bei įrašymui per kompiuterių tinklus. Tokiu būdu žymiai pagerėja vaizdinės informacijos pasiekiamumas ir peržiūra. Be vaizdo, tais pačiais tinklais perduodama ir kitokia informacija bei funkcijos: skaitmeniniai jėjimai, išėjimai, garso signalai, serijinės įvesties / išvesties jungtys duomenims arba PTZ (angl. *pan, tilt, zoom* – pakelti, pasukti, priartinti vaizdą) mechanizmams valdyti. Vaizdo serveris gali būti panaudotas perduoti informacijai iš specializuotų kamerų, tokių kaip labai jautrios nespalvotos, termovizinės, slaptos, mikroskopinės, ar kitų specializuotų vaizdo šaltinių. Vaizdo serverio dalys (žr. 1 pav.):

1. Serijinės įvesties / išvesties jungties nustatymo perjungikliai.
2. Garso įvesties / išvesties jungtys.
3. Analoginio vaizdo signalo išvesties jungtis.
4. Analoginio vaizdo signalo įvesties jungtis.
5. Maitinimo, funkcionavimo indikacinis šviesos diodas (LED).
6. Serijinės įvesties / išvesties ryšio indikaciniai šviesos diodai.
7. Inžinerinės grįžties (angl. *reset*) mygtukas.
8. Skaitmeninių jėjimų ir išėjimų jungtys.
9. Serijinės įvesties / išvesties bei maitinimo jungtys.
10. Vietinio tinklo (LAN) *Ethernet* tinklo jungtis.
11. Globalaus tinklo (WAN) *Ethernet* tinklo jungtis.

Kas yra vaizdo dekoderis?

Vaizdo dekoderis – įrenginys, keičiantis tinklinę vaizdo ir garso informaciją atgal į analoginę, kad būtų galima panaudoti įprastinę analoginę įrangą, tokią kaip monitoriai, TV priedeliai ar vaiz-

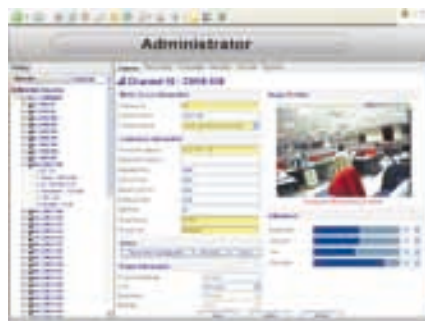

do matricos. Jo padedamas operatorius gali stebėti analoginiame monitoriuje nutolusią tašką, kuris yra kažkur šalia, kitame mieste ar net kitoje šalyje.

Naudojant vaizdo serverio ir dekoderio porą, galima efektyviai perduoti analoginį vaizdą ir garsą dideliais atstumais. Vienas iš panaudojimo pavyzdžių – nutolusi didelio jautrio valdoma kamera, skirta stebėti judrią greitkelio dalį. Prie šios kameros jungiamas vaizdo serveris SED-2200, kuriuo perduodami vaizdo ir valdymo signalai į centrinį valdymo centrą per interneto ryšio tiekėjo tinklus. Valdymo centre jungiamas vaizdo dekoderis SED-3200 į analoginį monitorių ir valdymo klaviatūrą. Operatorius sėkmingai gali stebėti ir valdyti kamerą.

Kas yra vaizdo valdymo programinė įranga?

Kalbant apie tinklines vaizdo stebėjimo siste-

mas, vaizdo įrašymo programos suvokimas praplečiamas iki vaizdo valdymo programinės įrangos sąvokos. Valdymo programa, veikianti *Windows* ar *Unix / Linux* serveryje, užtikrina pagrindines stebėjimo, įrašymo bei analizės funkcijas ir atlieka viso tinklinės vaizdo sistemos valdymo funkciją. Vartotojų poreikiams yra sukurta didelė programinės įrangos įvairovė. Pavieniam tinklinių kamerų stebėjimui visiškai užtektų įprastinės interneto naršyklės, nes kiekviena kamera turi integruotą tinklo serverį. Viskas pasikeičia, kai vienu metu reikia stebėti ir įrašinėti keletą vaizdo šaltinių. Šiuo atveju tenka naudoti nuo paprasčiausios iki sudėtingiausios skirtosios vaizdo valdymo programinės įrangos.

Pagrindinės vaizdo valdymo programinės įrangos savybės:

- tiesioginio vaizdo stebėjimas ir įrašymas iš kelių kamerų tuo pačiu metu;
- keli įrašymo režimai: pastovus, pagal grafiką, pagal įvykį (judesio aptikimas, skaitmeninė įvestis);
- programa, galinti apdoroti daug kadru ir didelį duomenų kiekį;
- paieškos įrašytame archyve būdų įvairovė;
- prieiga iš interneto naršyklės ar specialios programinės įrangos;
- PTZ kamerų valdymas;
- skaitmeninių įvesties ir išvesties jungčių valdymas kameroje;
- įvykių valdymo funkcijos (įspėjamasis garso signalas, iššokantys langai ir e. laiškai);
- dvikryptis tiesioginio garso palaikymas;
- intelektualiai vaizdo analizė;
- tinklinių kamerų, serverių ir dekoderių valdymas. ●

Tęsinys – tolesniame „Rizikos faktorius“ numeryje.

Vaizdo stebėjimas lošimo namuose

Lošimo namai – tai laisvalaikio industrijos objektai, kurių apsaugos ir vaizdo sistemas būtina projektuoti itin kruopščiai. Tokiuose objektuose paprastai yra projektuojamos kompleksinės apsaugos sistemos, kurios yra geriausios kontrolės priemonės. Svarbiausios iš jų, ko gero, yra vaizdo stebėjimo sistemos. Pabandyčiau aptarti esminius kazino vaizdo stebėjimo sistemų projektavimo klausimus.

greičiau stebėti žaidimo procesus, nustatyti sukčiavimo faktus ir kt. Šioms sistemoms svarbiausia archyvo dydis, atvaizdavimo ir įrašymo greitis bei lengvas valdymas. Šiandien lošimo namuose daugiausia naudojamos didelės raiškos vaizdo stebėjimo kameros, „gyvo“ vaizdo stebėjimo ir įrašymo įrenginiai, didelės raiškos monitoriai ir t. t.

Kuo skiriasi vaizdo stebėjimo sistemos, sumontuotos lošimo namuose, nuo kitų sistemų?

Esminis skirtumas tas, kad tokioms sistemoms būtinos specifinės savybės: patikimumas, galimybė integruoti su kitomis apsaugos sistemomis, suderinamumas, funkcionalumas ir kt.

Kokie standartai ir reikalavimai taikomi šiuolaikinėms lošimo namų vaizdo stebėjimo sistemoms?

Vaizdo stebėjimas kazino turi labai specifinį pobūdį, kuris gerokai skiriasi nuo bankų, parduotuvių ir kt. objektų vaizdo stebėjimo. Pirmiausia yra labai griežti reikalavimai žaidimo proceso stebėjimui. Anksčiau lošimo namuose buvo naudojamos analoginės sistemos, dabar to nebeliko. Šiandien beveik visuose lošimo namuose sumontuotos skaitmeninės sistemos. Kartu naudojamos kameros, turinčios didesnę raišką, sistemos su „gyvo“ vaizdo įrašymu. Tokios sistemos leidžia daug patogiau ir

Kokie kompleksiniai apsaugos sprendimai tinka tokio pobūdžio objektams?

Daugybė specialistų, projektuojančių ir įrenginijančių sistemas kazino ir lošimo namuose, stengiasi diegti pažangius kompleksinius sprendimus. Tačiau konkrečiai tam pritaikytų integruotų produktų, kurie susidėtų iš apsaugos, gaisro ir vaizdo stebėjimo sistemų, rinkoje dar nesimato. Kita vertus, neaišku, ar integruota sistema tikty visiems objektams.

Ar sumontuotos sistemos iš tiesų padeda nustatyti sukčiavimą?

Dažniausiai būtent vaizdo stebėjimas padeda pamatyti, kad darbuotojai arba klientai, tai yra lošėjai, sukčiauja. Pasinaudojus tam tikromis funkcijomis ir savybėmis, tokiomis kaip kadro paieška, įrašymo greitis, didelė vaizdo kamerų raiška, galima nuodugniai išanalizuoti stebimą vaizdą ir laiku nutverti sukčių už rankos. Beje, ir patys sukčiai bei

Julijus Dainovskis
UAB „Sarema“
komercijos direktoriaus
pavadootojas

jų metodai labai pasikeitė nuo tų laikų, kai lošimo verslas mūsų regione buvo dar visai „jaunas“. Sukčiai paprastai turi labai modernią techniką, išmano naujausius sukčiavimo sprendimus, kurie padeda jiems vykdyti nusikalstamą veiklą lošimo namuose ir kazino. Be to, egzistuoja daugybė knygų apie sukčiavimą lošimo namuose, kurių galima nesunkiai įsigyti knygynuose. Norint išvengti sukčiavimo atvejų, reikėtų naudoti suderintą tarpusavyje vaizdo stebėjimo ir apsaugos techniką. Kartu reikėtų nepamiršti tokio svarbaus momento, kaip personalo mokymai, kad darbuotojai išmokytų greitai ir tinkamai naudotis sumontuota sistema. Kovos su sukčiais sėkmė daug priklauso nuo vaizdo stebėtojų – personalo, taip pat kitų specialistų, tokių kaip *pitbosai*, inspektoriai ir kt. – profesinės patirties.

Geras pavyzdys – vienas kazino, kuriame kompleksinė vaizdo stebėjimo sistema buvo ką tik sumontuota, bet personalas jau buvo gerai supažindintas su vaizdo technika ir žaidimo ypatumais. Šiuos lošimo namus tris dienas bandė „išdurti“ tam tikrų asmenų grupė. Tik peržiūrėjęs išsaugotus vaizdo įrašus personalas sugebėjo perprasti apgaulės schemą, kurią sugalvojo sukčiai. Prieš atidarant kazino visada būna kuriama *pitbosų*, krupjė, inspektorių veiksmų schema tam atvejui, jeigu lošimo salėje susidarytų nepaprasta padėtis. Viena iš pagrindinių vaizdo stebėjimo sistemų operatoriaus funkcijų – stebėti, kaip lošimo namų personalas vykdo procedūras. Kalbama apie vidines instrukcijas ir standartus. Tai turi įtakos pirmi-

niam lošimo namų kliento „filtravimui“. Pavyzdžiui, Ispanijoje prieš įeidami į kazino galite pamatyti užrašą: „Prašome išjungti mobiliuosius telefonus“. Klientai, kurie nesutinka jų išjungti, neįleidžiami. Taisyklės paaiškinamos tik įėjus...

Kaip tai daroma užsienyje?

Mums nekyla klausimų, kaip tai daroma Europos šalyse, nes ten patys perkame įrangą ir kt., tačiau visiškai neaišku, kaip tai vyksta Amerikoje ir Australijoje. Pastarosios valstybės turi daugiausiai patirties šioje srityje, todėl mums būtų labai įdomu kuo daugiau apie tai sužinoti. Europos lošimo industrijos plėtra yra labai specifinė, veikiama įvairių geografinių ir politinių stereotipų. Tai, savaime suprantama, lemia ir apsaugos bei vaizdo sistemų ypatumus.

Kas būna sunkiausia, instaliuojant technines apsaugos priemones? Kaip galima apibūdinti jų užsakovus?

Verslininkai, kurie steigia naujus lošimo namus ir kazino, nelabai gerai įsivaizduoja ir supranta, kokio tipo ar klasės įrangos jiems reikia ir kaip tinkamai ir profesionaliai tą įrangą sumontuoti, atsižvelgiant į apsaugos tikslus ir uždavinius. Pats užsakovas menkai teišmano apsaugos sistemų įrangos rinką. Dauguma kazino vadovų, pirkdami technines apsaugos priemones, mano, kad reikia kuo daugiau sutaupyti lėšų kuo gausniam apsaugos ir salės darbuotojų, kurie kontroliuos

objekto saugumą, būriui. Kol kas vis dar manoma, kad žmogiškieji išteklių yra pranašesni ir naujingesni, užtikrinant saugumą kazino ir lošimo namuose. Tokių įstaigų vadovai teigia, kad jeigu verslas klestės – jie visada galės patobulinti apsaugos sistemą. Tai, ko gero, ir yra esminė mąstymo klaida, nes galutinai sumontavus sistemą, ją tobulinti yra labai sudėtinga, brangu ir kartais net neįmanoma. Tai lemiantys veiksniai – patalpų, komunikacijų išdėstymas, suderinamumas ir t. t. Galų gale pagrindinis momentas, sakyčiau, yra pinigai. Suprojektuoti, sumontuoti ir pradėti naudoti tinkamą sistemą iš pradžių yra visada pigiau, negu vėliau ją tobulinti ir perdarinti. Aišku, taip daro ne visi. Dideliuose ir prestižiniuose lošimo namuose paprastai būna sumontuotos kokybiškos ir šiuolaikiškos apsaugos sistemos: nuo vaizdo kamerų iki metalo detektorių. Daugybė momentų dar priklauso nuo to, kokį klientą tikisi privilioti kazino. Kai kurie lošimo namai iš karto pradeda dirbti tik su tam tikru kontingentu ir tokiu būdu apsidraudžia nuo sukčių. Tokiuose lošimo namuose dažniausiai būna suprojektuotos paprastesnės apsaugos sistemos. Uždaro tipo lošimo namuose kiekvienas naujas klientas iš karto atsiduria ne tik personalo, bet ir pačių lankytojų akiratyje. Čia patys klientai brangina nusistovėjusią pasitikėjimo atmosferą.

Ar būtina naudoti nuotolinį vaizdo stebėjimą?

Tai priklauso nuo poreikio. Reikia visada atsižvelgti į objekto specifiką. Juk ir pats užsakovas ne visada norėtų tokios funkcijos. Jeigu transliuojamo kanalo apsauga vykdoma 100 proc., tai nuotolinis stebėjimas visada yra privalumas. Kitais atvejais iškyla didelė informacijos nutekėjimo grėsmė.

Ką lošimų versle lemia specialistai?

Lošimo namų operatoriai turi atitikti šių dienų reikalavimus. Tokiam žmogui reikėtų turėti ne tik techninės krypties išsilavinimą, bet ir daugybę specifinių savybių. Kadangi beveik visos sukčiavimo situacijos būna gana tipinės, tai joms atpažinti būtina lošimo patirtis. Tada operatorius lengvai gali suvokti situaciją iš mimikos, gestų ar netgi intuityviai. Deja, šiandien dar nėra bendros specialistų lošimo namams ruošimo sistemos. Daugelis užsakovų yra susidomėję kompleksinėmis apsaugos paslaugomis. Taigi labai svarbu ne tik turėti kokybišką saugos sistemų įrangą, bet ir užtikrinti tolesnę jos techninę priežiūrą bei personalo mokymą. ●

AUDIOPULSAS

PROFESIONALIOS GARSO IR APSAUGOS SISTEMOS

Įgaliotas atstovas Lietuvoje

UAB „Audiopulsas“ - tai profesionalus audio aparatūros ir apsaugos sistemų montavimas. Mes Jums siūlome naujausią ir saugiausią apsaugos sistemą, automobilių ženklimą, garsiausių gamintojų kokybiškiausią audio aparatūrą, populiariausias navigacines sistemas veikiančias ir Lietuvoje, naujausius multimedijos modelius, tiksliausias parkavimo sistemas, **ir visą tai palankiausiomis kainomis.**

Kalvarijų g. 296, Vilnius Tel./faks. +370 5 243 8668
Mob. tel. +370 676 43111 info@audiopulsas.lt www.audiopulsas.lt

Naujos kartos spynos **ASSA® Evolution**

Tai jūsų saugumas ir ramybė

Pagaminta pagal naują Assa patentuotą technologiją su itin tvirtu kablo tipo sklėsčiu. Ir Jūsų namai tampa neįveikiama tvirtove.

Jūsų ateitį patikimai saugo Assa Evolution!

Vilnius: UAB SOMEGA, Verkių 44, tel. (5) 277 29 60, UAB SPYNELĖ, Darbininkų g. 11A, tel. (5) 233 51 87, UAB NORVĖJAS, Naugarduko g. 36, tel. (5) 239 58 59.
Kaunas: UAB ARGOS GRUPĖ, Savanorių pr. 149, tel. (37) 73 15 82. Klaipėda: UAB ASMODAS, Dubysos g. 23, tel. (46) 34 27 27.
Panevėžys: UAB SOMEGA, Basanavičiaus g. 54, tel. (45) 50 83 87. Alytus: UAB TVIRTASIS RAMSTIS, S.Dariaus ir S. Girėno g. 2A, tel. (315) 5 22 69.

INIM gaisro aptikimo pultai: tokie pat ir kartu kitokie

INIM – italų kompanija, suburta iš didelę apsaugos srities darbo patirtį turinčių inžinierių. INIM kuria, projektuoja ir gamina gaisro aptikimo įrangą, siekdama preciziškumo ir kokybės.

čią sistemą tikrinti vienam žmogui. INIM rinkodaros bei plėtros (R & D) grupės skyrė daug dėmesio ergonominiams gaisro aptikimo pultų aspektams, kad pasiektų legvai suprantamą ir valdomą pulto vartotojo sąsają.

Analoginių adresinių gaisro aptikimo pultų šeimai skirti vardai – *SmartLight* bei *SmartLOOP*. Šie pultai leidžia panaudoti juos visoms gaisro aptikimo centralių funkcijoms atlikti ir visiems vartotojų poreikiams patenkinti. *SmartLoop* serija pagrįsta naujoviška *OpenLoop* technologija. Ši technologija – tai plėtros grupės darbo rezultatas. Ji leidžia INIM pultams veikti su skirtingų gamintojų periferiniais įrenginiais, kiekvienoje kilpoje galima naudoti skirtingus protokolus. Be to, ši technologija leidžia prijungti prie vienos kilpos net iki 240 įrenginių. Savidiagnostikos galimybės padeda aptikti galimas klaidas kilpoje.

SmartLoop produktų serija sukurta tenkinti įvairių rinkos segmentų poreikius, nuo paprastų, 1 kilpos, iki didelių sistemų, reikalaujančių 8 kilpų. Maksimaliai išplėsta *SmartLoop* sistema gali sujungti 30 pultų (sujungtų žiedu) visumą. Jeigu pažvelgtume atidžiau, pastebėtume, kad kiekviena centralė gali valdyti iki 8 kilpų, kuriose gali būti iki 240 įrenginių, pats pultas gali būti suskirstytas į 240 zonų. Iš to tikrai galima suprasti, kad aukščiausio lygio technologija *SmartLoop* leidžia maksimaliai lanksčiai programuoti pultus bei priderinti juos prie vartotojų poreikių.

SmartLoop centralės ypatybės: programuojamos loginės sekos atskiriems išėjimams valdyti, balso komunikatorius, skaitmeninis komunikatorius, TCP/IP tinklo jungimo galimybė, *Emergency54* funkcija, kuri leidžia net sugedus pagrindiniam valdančiam procesoriui sistemai veikti, t. y.

signalizuoti, siųsti pranešimus apie gaisro pavojų, saviadresavimo ir savitikros funkcijos, vartotojo sąsajos ir įrengimo paprastumas bei daugelis kitų privalumų. *SmartLoop* serija buvo specialiai sukurta taip, kad būtų galima išnaudoti visas įmanomas galimybes.

Nėra jokių abejonų, kad INIM pasiektą aukščiausio lygio kokybę įvertins gaisro aptikimo sistemos montuojančios kompanijos. ●

www.eproma.lt

INIM produktų gama sudaro naujų technologijų gaisro aptikimo pultai ir jų plėtimo įranga. Visa gama buvo specialiai sukurta tenkinti susietiems naudojimo poreikiams:

nuo nedidelių privačių asmenų, smulkių komercinių vartotojų reikmių iki stambių įmonių, tokių kaip viešbučiai ar prekybos centrai, poreikių. INIM gali pateikti paprastas konvencines, sudėtingas analogines adresines centrales ar gesinimo valdymo skydus. Visi produktai atitinka EN – 54 reikalavimus, dauguma jų turi GTC (Gaisrinių tyrimų centro) atitikties sertifikatus.

Konvencinių gaisro aptikimo pultų šeimą *SmartLine* sudaro 4–36 zonų pultai su daugybe naujų funkcijų konvencinėms centralėms, tokių kaip LCD grafinis ekranas, atskirų zonų suveikimo aptikimo loginių sekų programavimas atskiriems išėjimams valdyti, 4–20 mA dujų nuotėkio daviklių prijungimo galimybės, zonos kontaktai, laisvai pasirenkami kaip programuojami jėjimai ar išėjimai kiekvienai zonai atskirai, sistemos programavimas kompiuteriu ir daugelis kitų. Visi *SmartLine* gaisro aptikimo pultai turi aptarnavimo funkciją, leidžian-

Sertifikavimo tvarka Lietuvoje: šių dienų aktualijos

Žydrūnas Kuodis

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie VRM Gaisrinių tyrimų centro Sertifikavimo tarnybos viršininkas

Pirmiausia norėčiau padėkoti už pakvietimą dalyvauti šioje konferencijoje. Iš to galiu spręsti, kad sertifikavimo tema yra svarbi ne tik Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie VRM. Taigi norėčiau trumpai pakalbėti apie gaisro aptikimo ir signalizavimo sistemų sertifikavimo aktualijas šiandien.

Lietuvos Respublikos statybos įstatyme statybos produktas apibrėžtas kaip pagamintas produktas, kurį numatoma ilgam laikui įmontuoti, įdėti ar instaliuoti į statinį. Akivaizdu, kad šį apibrėžimą atitinka ir gaisro aptikimo ir signalizavimo sistemos (GASS), kurių paskirtis yra užtikrinti statinių priešgaisrinę saugą. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą (ES), šalyje įsigaliojo ir Europos Sąjungos direktyvos. Statybos produktų direktyva skirta užtikrinti vieną iš šešių Europos Bendrijos laisvių — laisvą prekių judėjimą. Ji skirta reglamentuoti statybos produktus, kuriuos galima naudoti visose Europos Sąjungos šalyse. Direktyvoje nėra tiesioginių reikalavimų produktams. Direktyva įgyvendinama per darniąsias technines specifikacijas.

Lietuvoje Statybos produktų direktyva yra įteisinta Statybos bei Atitikties įvertinimo įstatymais, kurie įgyvendinami per statybos techninius

reglamentus. Reglamentai privalomi visiems juridiniams ir fiziniams asmenims, kurie Lietuvos Respublikos įstatymų ar Vyriausybės nutarimų suteikta teise gamina ir tiekia statybos produktus, atlieka atitikties įvertinimą bei vykdo valstybinę statybos ir statybos produktų rinkos priežiūrą.

Šioje direktyvoje standartai ir techniniai liudijimai yra vadinami techninėmis specifikacijomis. Suderinti standartai — tai techninės specifikacijos, priimtos CEN (Europos standartizacijos komiteto), Cenelec (Europos elektrotechnikos standartizacijos komiteto) arba abiejų, Komisijai suteikus įgaliojimą pagal Direktyvą 83/189/EEB, remiantis Komiteto nuomone ir laikantis bendrųjų nuostatų, susijusių su Komisijos ir šių dviejų įstaigų bendradarbiavimo susitarimu, pasirašytu 1984 m. lapkričio 13 d. Europos standartų organizacijoms parengus

standartus, Europos Komisija paskelbia nuorodą į tokius standartus Europos Bendrijų oficialiojo leidinio „C“ serijoje.

Potenciali grėsmė priešgaisrinei saugai kyla statiniuose naudojant nesaugius produktus. Šiuo metu šalyje galiojantis organizacinis tvarkomasis statybos techninis reglamentas STR 1.01.04:2002 „Statybos produktai. Atitikties įvertinimas ir „CE“ ženklavimas“ (toliau — STR 1.01.04:2002), įteisinantis Europos Bendrijos Tarybos direktyvos „Dėl valstybių narių įstatymų, reglamentų ir kitų teisinių aktų, susijusių su statybos produktais,

suvienodinimo“ (89/106/EEC) nuostatas, nustato statybos produktų atitikties įvertinimo, ženklavimo „CE“ ženklu bendruosius reikalavimus, statinio esminių reikalavimų taikymą, vykdamas statybos produktų atitikties bei tinkamumo naudoti įvertinimą. Šis reglamentas privalomas visoms institucijoms, kurios vykdo statybos darbus, gamina ir realizuoja statybos produktus, atlieka statybos produktų atitikties įvertinimą. Taigi ir GASS tiekėjas (fizinis ar juridinis asmuo — statybos produktų ir įrenginių gamintojas, platintojas, importuotojas, paslaugų organizacija) visomis priemonėmis turi užtikrinti, kad statybos produktai, numatyti naudoti statiniuose, bus tiekiami į rinką tik su sąlyga, kad jie bus tinkami naudoti pagal paskirtį, o jų savybės bus tokios, kad statiniai, į kuriuos jie bus stacionariai įmontuoti, sumontuoti, įdėti ar instaliuoti, atitiks esminius reikalavimus, jei šiuos reikalavimus nustato galiojantys teisės aktai. Darniųjų techninių specifikacijų (standartų) ZA priedai tiesiogiai nurodo, kurie standarto reikalavimai yra privalomi siekiant produktą ženklinti „CE“ ženklu. Europos Komisija sprendimu 96/557/EEB nustatė, kad GASS produktams taikoma 1 atitikties įvertinimo schema, kuri reiškia, kad produkto atitiktį vertina (sertifikuoja) notifikuota (paskelbtoji) ar paskirtoji sertifikavimo įstaiga. Šios įstaigos išduotas EB atitikties sertifikatas suteikia teisę gamintojui (gamintojo įgaliotam tiekėjui) ženklinti produktą EB („CE“) ženklu. Už tai, kad gaminiai atitiktų techninius reikalavimus, Bendrijoje yra atsakingas gamintojas arba jo įgaliotas atstovas. Produktams suteiktas atitikties sertifikatas yra įrodymas, kad jie atitinka techninius reikalavimus.

Valstybės narės garantuoja, kad EB ženklas bus naudojamas tinkamai. Jeigu nustatoma, kad EB ženklas buvo pritvirtintas prie produkto, kuris neatitinka arba jau nebeatitinka šios direktyvos reikalavimų, valstybės narės, kuriose buvo patvirtinta atitiktis, užtikrina, kad prireikus būtų uždraustas EB ženklo naudojimas, o neparduotais produktais nebe prekiaujama, arba kad ženklai būtų ištrinti iki

to laiko, kai tas produktas vėl atitiks reikalavimus. Suinteresuotoji valstybė narė nedelsdama informuoja apie tai kitas valstybes nares ir Komisiją, pateikdama visą kokybinę ir kiekybinę informaciją, būtiną reikalavimų neatitinkančiam produktui identifikuoti. Valstybės narės užtikrina, kad ženklų, kurie gali būti supainioti su EB ženklu, tvirtinimas ant produktų arba jų pakuočių būtų uždraustas.

EB atitikties ženklas reiškia, kad produktai atitinka tiesiogiai susietų nacionalinių standartų su darniaisiais standartais reikalavimus. ES gamintojas arba jo įgaliotas atstovas turi dėti „CE“ ženklą ant produkto etiketės, pakuotės arba lydimojusiose prekybos dokumentuose. EB atitikties ženklas yra apibūdintas simboliais „CE“. Jame turi būti:

- gamintojo pavadinimas arba tapatybės ženklas, o kur tinka — nuorodos, padedančios nustatyti produkto savybes arba technines specifikacijas;
- paskutiniai du gamybos metų skaičiai;
- inspektavimo įstaigos tapatumo simbolis;
- EB atitikties sertifikato numeris.

EB atitikties sertifikate būtina turi būti:

- sertifikavimo įstaigos pavadinimas ir adresas;
- bendrijos gamintojo arba jo įgalioto atstovo pavadinimas ir adresas;
- gaminio aprašymas (tipas, identifikavimas, naudojimas ir kt.);
- nuostatos, kurias produktas atitinka;
- produkto tiekimo sąlygos;
- ypatingos produkto naudojimo sąlygos;
- sertifikato numeris, galiojimo trukmė ir sąlygos (kur reikia);
- asmens, įgalioto pasirašyti sertifikatą, pavardė ir pareigos.

Statybos produktų tiekėjas EB atitikties deklaracijoje būtina turi nurodyti:

- bendrijos gamintojo arba jo įgalioto atstovo pavadinimą ir adresą;
- gaminio aprašymą (tipas, identifikavimas, naudojimas ir kt.);
- nuostatas, kurias produktas atitinka;
- produkto tiekimo sąlygas;
- ypatingas produkto naudojimo sąlygas;
- sertifikavimo įstaigos pavadinimą ir adresą (kur reikia);
- asmens, įgalioto gamintojo arba jo atstovo vardu pasirašytą atitikties deklaraciją, pavardę ir pareigas.

Lietuvai tapus visateise Europos Sąjungos nare, šalies verslininkai, susiję su GASS, turėjo pajusti bendros Europos rinkos privalumus ir prisiderinti prie naujų, su šia naryste susijusių, verslo sąlygų.

Be abejo, viena iš pamatinių bendrosios Europos ekonominės erdvės laisvių yra laisvas prekių judėjimas. Ši laisvė kartu su nediskriminavimo ir konkurencijos teisėmis suteikia šalies verslo visuomenei dideles galimybes plėtoti verslą. Tačiau net ir šios galimybės turi ribas. Tai susiję su nuostata, kad laisvas prekių judėjimas Europos Sąjungos rinkoje įgyvendinamas remiantis reikalavimais įvertinti produktų atitiktį bei juos ženklinti „CE“ ženklu.

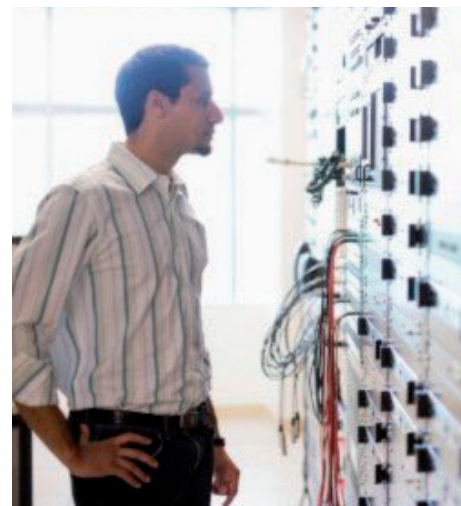
Nors 89/106/EEB direktyva taikoma nuo 1989 metų, iki šiol ne visos statybos produktų, o tiksliau, GASS techninės specifikacijos yra suderintos su šia direktyva, todėl kai kurių statybos produktų pateikimas į rinką yra suvaržytas, t. y. skirtingose šalyse galioja nacionalinė pateikimo rinkai tvarka. Šiuo metu GASS produktų darniosios techninės specifikacijos yra skirtos šiems produktams: garsiniams signalizatoriams; energijos tiekimo įrangai, taškiniams šilumos detektoriams, taškiniams dūmų detektoriams, kelių jutiklių (dūmų ir šilumos) detektoriams, taškiniams liepsnos detektoriams, ranka valdomiems pavojaus signalizavimo įtaisams, linijiniams optiniams dūmų detektoriams, trumpojo jungimo skyrikliams, įėjimo ir (arba) išėjimo įtaisams, įsiurbiamiesiems dūmų detektoriams, gaisro pavojaus ir įspėjimo apie gedimą signalizavimo maršruto parinkimo įrangai, dūmų signalizatoriams. Tačiau produktų, atitinkančių šias specifikacijas, privalomasis ženklinimas „CE“ ženklu, remiantis atitinkamais Europos Komisijos komunikatais, yra atidėtas: liepsnos detektorių — iki 2008-09-01, ranka valdomų pavojaus signalizavimo įtaisų — iki 2008-09-01, trumpojo jungimo skyriklių — iki 2008-12-01, įėjimo ir (arba) išėjimo įtaisų — iki 2008-12-01, įsiurbiamųjų dūmų detektorių — iki 2009-07-01, gaisro pavojaus ir įspėjimo apie gedimą signalizavimo maršruto parinkimo įrangos — iki 2009-06-01, dūmų signalizatorių — iki 2008-08-01.

Kitas verslininkams išskylantis sunkumas — tai, kad mūsų šalyje nėra ir artimiausiu metu nenumatoma įsteigti notifikuotos pagal direktyvą 89/106/EEB GASS produktų sertifikavimo įstaigos. Europos šalyse tokių įstaigų taip pat nėra labai daug. Paminėtina, kad tokios žinomos organizacijos kaip „Delta“ (Danija) ir BRE (Didžioji Britanija) yra notifikuotos tik kaip produktų bandomosios įstaigos. Notifikuotų įstaigų ir laboratorijų sąrašą, jų identifikavimo numerius, veiklos sritis ir produktus galima rasti šiame Europos Sąjungos portale:

<http://europa.eu.int/comm/enterprise/newapproach/legislation/nb/en89-106-ec.polf>

Minėtos aplinkybės lemia, kad šiuo metu verslininkai, šalies rinkai pateikdami GASS produktus, kurių privalomąjį ženklinimą „CE“ ženklu yra nustatę Europos Komisija, pagal STR 1.01.04:2002 nebeturi papildomai teikti GTC įvertinti jų atitikties

(sertifikuoti), tačiau šie produktai gali cirkuliuoti rinkoje tik nustatyta tvarka paženklinti „CE“ ženklu, turėdami pagal nustatytus reikalavimus parengtą EB atitikties sertifikatą ir jo pagrindu sudarytą atitikties deklaraciją.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad GASJ yra specifinė produktų rūšis — jai gali būti taikoma ne tik Statybos produktų direktyva, bet ir Elektromagnetinės dermės (89/336/EEB) bei Žemų įtampų įrenginių (73/23/EEB) direktyvos, todėl produktai turi būti paženklinti „CE“ ženklais, nurodančiais, kad jie atitinka esminius šių direktyvų reikalavimus. STR 1.01.04:2002 reikalauja, kad „jei statybos produktui, be šio Reglamento, galioja kiti teisės aktai (į Europos Sąjungos rinką tiekiamiems produktams — ir Europos Sąjungos teisės aktai), nustatantys „CE“ ženklinimą, tiekėjas (gamintojas) turi imtis reikiamų priemonių ir atlikti visus reikiamus veiksmus, kad „CE“ ženklinamas produktas, be šio Reglamento, atitiktų ir kitų teisės aktų reikalavimus“.

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie VRM Gaisrinių tyrimų centras, atsižvelgdamas į tai, kad į šalies rinką patenkančios GASS, kurios turi būti paženklintos „CE“ ženklu, patvirtinančiu, jog įvykdyti visi GASS nustatyti reikalavimai, ir siekdamas, kad ši veikla nesukeltų nesusipratimų ir vyktų sklandžiai, atlieka numatomų panaudoti GASS dokumentų (EB atitikties sertifikatų, atitikties deklaracijų, prireikus — ir kitų techninių dokumentų) peržiūrą. Peržiūrėtų ir paženklintų „CE“ ženklu GASS sąrašas skelbiamas centro tinklalapyje <http://www.gtcentras.lt/>.

Taigi Europos Sąjungoje taikoma produktų atitikties įvertinimo sistema yra skirta eliminuoti grėsmes (gyvybei, turtui, aplinkai), kurias gali sukurti nesaugūs (neatitinkantys privalomųjų saugos reikalavimų) produktai, pašalinti kliūtis prekėms laisvai judėti ir sukurti objektyvų, papildomai neapsunkintą produktų atitikties įvertinimą. ●

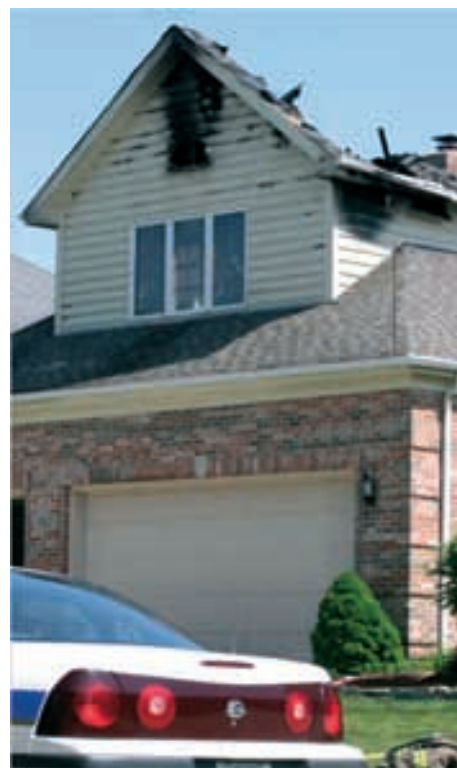
Šildykimės saugiai

Kęstutis Skrickis

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie VRM Vyrtaisybosios valstybinės priešgaisrinės priežiūros inspekcijos Prevencinės veiklos skyriaus viršininko pavaduotojas

Gyvename sparčiai besikeičiančiame pasaulyje. Techninis progresas neišvengiamai veržiasi į mūsų buitį, atgyvenusi įvairiausios paskirties įranga po truputį užleidžia vietą modernesniems, ekonomiškesniems, saugesniems gaminiams. Ne išimtis ir būstų apšildymo įranga. Tačiau šiandien dar nemaža dalis žmonių, ypač gyvenančių kaimo vietovėse, dėl vienokių ar kitokių priežasčių tebesinaudoja ir, matyt, dar ilgai naudosis kietojo kuro šildymo krosnimis. Be to, vis daugiau gyventojų savo būstuose įsirengia židinius. Todėl nuolat tenka priminti žmonėms, kad tokie šildymo įrenginiai, jei yra netinkamai įrengti arba nesaugiai eksploatuojami, gali būti skaudžios nelaimės priežastis. Gaisrų statistika rodo, kad atvėsus orams ir prasidėjus šildymo sezonui, išauga gaisrų gyvenamajame sektoriuje, kylančių dėl krosnių įrengimo ir jų eksploatavimo taisyklių pažeidimų, skaičius. Kasmet šalies ugniagesiams tenka gesinti iki tūkstančio dėl minėtos priežasties kilusių gaisrų. Pažymėtina, kad būtent tokių gaisrų padariniai dažnai būna ypač skaudūs: sudega gyvenamosios patalpos, jose esantis turtas, apsinuodiję smalkėmis žūva žmonės. Per 11 šių metų mėnesių dėl krosnių įrengimo ir jų eksploatavimo taisyklių pažeidimų kilo 721 gaisrai, o jų aukomis jau tapo 11 žmonių.

Kalbėdamas apie kietojo kuro šildymo krosnis (židinius), pirmiausia norėčiau priminti, kad jos turi būti pastatytos pagal galiojančių teisės aktų reikalavimus. Vienas iš tokių teisės aktų – Kietojo kuro šildymo krosnių pastatuose įrengimo taisyklės ST 8860237.02:1998 (Žin., 1998, Nr. 78–2212, pakeitimai Žin., 1999, Nr. 13–333; 2002, Nr. 39–1446,

2004, Nr. 116–4354). Šiame dokumente nustatyta, kur kietojo kuro šildymo krosnis ir židinius leidžiama įrengti, iš kokių medžiagų gali būti statomi dūmtraukiai (kaminai), koks turi būti jų aukštis, kokių būdu dūmtraukiai (kaminai) turi būti apsaugoti nuo degių konstrukcijų, kurias jie kerta, ir t. t.

Net ir pagal visus reikalavimus pastatyta krosnis nebus saugi, jei žmonės netinkamai ją naudos arba neskirs reikiamo dėmesio krosnies priežiūrai bei remontui. Krosnis, atsižvelgiant į kūrenimo intensyvumą, anksčiau ar vėliau sutrūkinėja, jos sienelėse, kamine atsiranda kiaurymių, pro kurias kibirkštys gali patekti į aplinką ir sukelti gaisrą. Ypač didelį pavojų kelia sutrūkinėję kaminai palėpėse, kur gyventojai paprastai laiko daug degių medžiagų. Tam, kad minėtus įtrūkimus būtų galima lengvai pastebėti bei laiku užtaisyti, reikalaujama palėpėse, taip pat kitose gaisro atžvilgiu pavojingose patalpose dūmtraukius bei sienas su dūmų kanalais išbaltinti.

Dar vienas labai svarbus reikalavimas, keliamas kietojo kuro šildymo krosnių priežiūrai, – kaminų valymas. Šiuo metu įvairiuose informacijos šaltiniuose nemažai diskutuojama šiuo klausimu: kaip

dažnai reikėtų valyti kaminą, ar tai privalo daryti tik profesionalus kaminkrėtys? Bendrųjų priešgaisrinės saugos taisyklių (Žin., 2005, Nr. 26–852)

VI skyriuje nurodyta, kad dūmtraukiai turi būti valomi prieš šildymo sezoną, o jo metu – ne rečiau kaip kartą per 3 mėnesius. Kas gali šį darbą atlikti,

teisės aktai nereglementuoja – krosnies savininkui paliekama pasirinkimo teisė samdyti profesionalų kaminkrėtį, aukščio nebijantį kaimyną arba ropštis ant stogo pačiam. Aišku, kaminkrėčių paslaugos kainuos brangiausiai, užtat jie, turėdami reikiamą įrangą, žinių bei patirties, valymo darbus gali atlikti patikimai ir kokybiškai. Tuo mes nebūsime užtikrinti kitais atvejais. Taigi, patariame gyventojams bent kartą per metus kamino valymo darbus patikėti šios srities specialistui.

Norėčiau gyventojams priminti dar vieną paprastą, tačiau, kaip rodo liūdna gaisrų statistika, aktualų patarimą – nepalikite besikūrenančios krosnies ilgesniam laikui be priežiūros (dėl šios priežasties 1997 m. vasario 17 d. Vilniaus rajone, Rakonių kaime, gyvenamajame name kilusiame gaisre žuvo net 6 žmonės) ir jokių būdu nepatirkite šios priežiūros mažamečiams vaikams.

Akivaizdu, kad tinkama kietojo kuro šildymo krosnių priežiūra iš jų savininkų pareikalaus tam tikrų išlaidų, tačiau taupymas savo pačių saugumo sąskaita gali kainuoti šimteriopai daugiau. Taigi, šildykimės saugiai... ●

VISADA VIENU ŽINGSNIU PRIEKYJE – KOMPLEKSINIS POŽIŪRIS Į GAISRINĘ SAUGĄ:

- **planavimo** – gaisrinės saugos koncepcijos paruošimas, projektavimo darbai;
- **inžinerinis** – automatinių gaisro gesinimo, signalizacijos, dūmų šalinimo sistemų ir priešgaisrinio vandentiekio montavimas; įrenginių techninė priežiūra, gesintuvai, ženklai.
- **organizacinis** –

Kodėl ant sertifikuoto raktų yra kodas (šifras) ir kam jis reikalingas?

Jaroslav Chont
Lietuvos raktininkų
asociacijos prezidentas

Pirmiausia kiekvienas turėtume atsiminti, kad raktas, kaip ir bet kuris kitas asmeninis daiktas (piniginė, banko kortelė, asmens dokumentas), turi būti saugomas. Juk neduodate bet kam banko kortelės, nes žinant jos numerį ir slaptažodį galima būtų įsibrauti į jūsų sąskaitą. Tą patį galima pasakyti ir apie raktą. Jį pirmiausia reikia saugoti nuo svetimų akių.

Antra, praktiškai ant kiekvieno sertifikuoto raktų būna išspausinti numeriai arba žodis „patent“. Tokių raktų dublikatus gamina raktų dirbtuvės, kurios priklauso Lietuvos raktininkų asociacijos (LRA) nariams ir turi LRA patvirtintus sertifikatus. LRA yra ELF (Europos raktininkų federacijos) narė. Šiose įmonėse aukštos klasės specialistai dirba kompiuterinėmis, kodinėmis ir mechaninėmis staklėmis. Tokios įmonės, įsigijusios stakles, turi teisę nusipirkti specialias programas, kurias taikant būtų galima pagaminti raktus pagal raktų pavyzdį arba pagal raktų (spynos) kodo kortelę. Bet kiekvienas profesionalus meistras, kuris gerbia savo profesiją ir laikosi profesinės etikos, turi iš jūsų

reikalauti raktų originalo pavyzdžio, o jeigu raktas patentuotas – raktų kortelės ar kito dokumento, kuris išduodamas kartu su raktu ir kuris parodo raktų priklausomybę jo savininkui. Ypač saugūs raktai apskritai gaminami tik kompiuterinėmis staklėmis, kadangi jiems reikia labai didelio tikslumo.

Trečia, kompiuterizuotas raktų gamybos įrangos, kuria galima kokybiškai pagaminti sertifikuotus raktus, komplektas su garantija kainuoja daugiau nei trisdešimt tūkstančių litų. Profesionalai žino, kad turėti tik vienas kompiuterizuotas stakles neužtenka – kiekvienai tam tikro raktų profilio grupei gaminti skiriamos atskiros kompiuterizuotos staklės. Aš manau, kad raktininkas, kuris investavo nemažą sumą į keletą kompiuterizuotų staklių, gerbia savo profesiją ir savo vardą. Kitaip jis praras savo klientus ir jį ištiks bankrotas.

Taigi užrašų ant raktų nereikia bijoti, juo labiau – jų nutrinti, kaip padaro kai kurie žmonės. Tokius raktus tiesiog reikia labiau saugoti ir neduoti svetimiems žmonėms. Kita vertus, raktai, ant kurių nėra identifikacinių numerių arba užrašų „patent“, apskritai nėra labai saugūs gaminiai, ir jų dublikatus pagaminti yra daug lengviau nei sertifikuotų produktų. Todėl raktininkai visiems savo klientams dažnai rekomenduoja įsigyti saugesnių, sertifikuotų gaminių. ●

computar®

Žvelk giliau!

UAB „Sareme“
Naugarduko g. 32/2, LT-03225 Vilnius
Tel. 8 5 2135047; tel./faks. 8 5 2333567
sareme@sareme.lt, www.sareme.com

...Plius mechaninė apsauga

Arvydas Pečiulaitis
UAB „Eltona“ direktorius

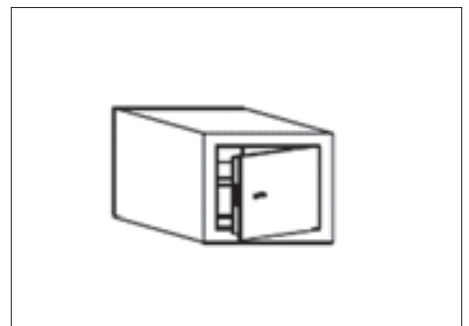
Tobulėjant elektroninėms saugos sistemoms, atrodo, vagysčių turėtų gerokai sumažėti, tačiau taip nėra. Vagystėmis užsiimantys asmenys suranda būdų, kaip apeiti saugos sistemas, arba pasinaudoja elektroninę saugos sistemą įsirengusio asmens atsipalaidavimu. Kai toks žmogus pasijunta saugiau, jis nebesirūpina įjungti apsaugos sistemą trumpam išeidamas, neįjungia namų režimo būdamas namie. Be to, gali sugesti kuri nors sistemos dalis. Atrodo, tereikia kartą neįjungti sistemos, o čia, kaip tyčia, ir ilgą laiką pasirodo. Taigi negalime prarasti budrumo ne tik namie, bet ir darbe. Čia vyrauja staigios ir akiplėšiškos vagystės. Neretai atėjus į kokią nors įmonę darbo laiką, gali rasti kabinetą, paliktą be priežiūros, ant darbo stalo išvysti brangų nešiojamąjį kompiuterį, mobilųjį telefoną, automobilio raktelius, rankinę ar portfelių su asmeniniais daiktais. Ko daugiau reikia: atėjai ir pasiėmėi. Kol baigsis koks pasitarimas, nemažai laiko praeis.

Taigi, jeigu įsirengi apsaugos sistemą, išleidai pinigus – naudok ją pagal paskirtį. O kad būtų dar patikimiau, išleisk dar šiek tiek pinigų ir prie turimos elektroninės sistemos pridėk dar mechaninių apsaugos elementų.

Vienas iš tokių apsaugos elementų yra seifas. Seifai klasifikuojami pagal paskirtį:

- *buitiniai seifai*, skirti asmeninėms vertybėms saugoti namuose;
- *šarvuoti seifai*, skirti pinigams, brangiems daiktams, dokumentams ir kitoms vertybėms saugoti;
- *sieniniai seifai*, skirti integruoti į statinio sienas; jie yra patikimesni, neužima vietos patalpoje, yra lengvai paslepiami;
- *ginklų seifai*, skirti ginklams saugoti valstybinėse, privačiose įstaigose bei ginklus turinčių asmenų namuose;
- padidinto saugumo *spintos*, skirtos svarbiems dokumentams, vertingiems daiktams saugoti.

Buitiniai seifai

Jų korpusai gaminami iš 2 mm, durys – iš 4 mm storio plieno.

Kad daiktus padėti ar išimti iš seifo būtų patogiau, durys atsidaro 120 laipsnių kampų. Vyriai paslėpti, apsaugant nuo nupjovimo.

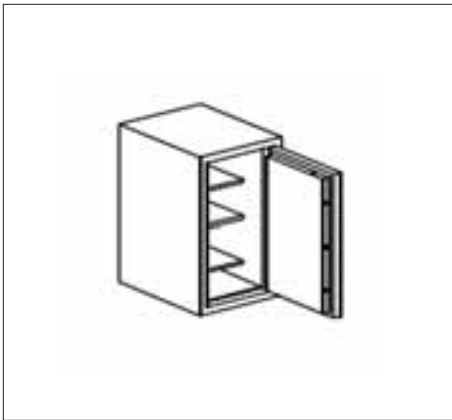
Durys fiksuojamos spygnos liežuvėliu, užsklendimo mechanizmas vienpusis. Užraktas būna su-

darytas iš plokštelių, mechaninis.

Buitinius seifus galima tvirtinti prie sienos, integruoti į baldus. Į šiuos seifus montuojami įvairūs mechaniniai ar elektroniniai užraktai.

Seifų vidus gali būti apmušamas veliūru. Tai sudaro prabangos įspūdį, seifai estetiškai atrodo.

Šarvuoti seifai

Išorinis korpusas ir durys būna iš 4 mm, o vidinis korpusas – iš 3 mm storio plieno. Seifo patikimumą padidina specialus betono užpildas tarp korpusų ir duryse.

Seifo duryse montuojamas keturpusis užsklendimo mechanizmas, valdomas šturvalu.

Durys užsklendžiamos aštuoniais 25 mm diametro skląščiais – po 3 į šonus ir po vieną į viršų ir į apačią. Seifas užrakinamas užrakto liežuveliu užblokuojant skląščių mechanizmą.

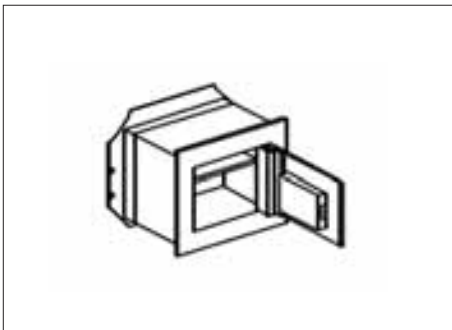
Šiuose seifuose pagal poreikį gali būti montuojami vienas ar du mechaniniai arba kodiniai užraktai.

Siekiant padidinti seifo saugumą, užraktų tvirtinimo vietas yra papildomai apsaugotos specialiomis kieto plieno detalėmis.

Seifuose papildomai gali būti įmontuojamos užrakinamos sekcijos.

Ankeriniais varžtais seifą galima pritvirtinti prie grindų.

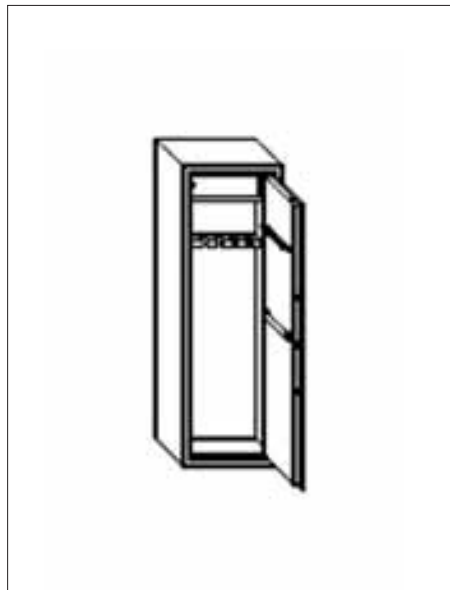
Sieniniai seifai

Jų korpusai gaminami iš 2 mm, durys iš 8–10 mm storio plieno. Durys atsidaro 120 laipsniu kampu. Tai leidžia patogiai pasiekti saugomus daiktus. Vyriai paslėpti.

Durys fiksuojamos spynos liežuveliu. Užraktas mechaninis, 8 plokštelių. Į seifą gali būti montuojami įvairūs užraktai, seifų vidus gali būti apmušamas veliūru.

Ginklų seifai (spintos)

Jų korpusai gaminami iš 2 mm, durys – iš 4 mm storio plieno.

Durys atsidaro 120–180 laipsnių kampu. Tai leidžia patogiai išimti ir padėti daiktus.

Spintų patikimumą užtikrina spynų duryse montuojamas tripusis užsklendimo mechanizmas su keturiais arba penkiais 18 mm diametro skląščiais, kurie fiksuojami patikimu 8 plokštelių užrakto.

Nupjovus vyrius, durų neįmanoma iškelti. Spintas galima tvirtinti prie grindų arba sienos.

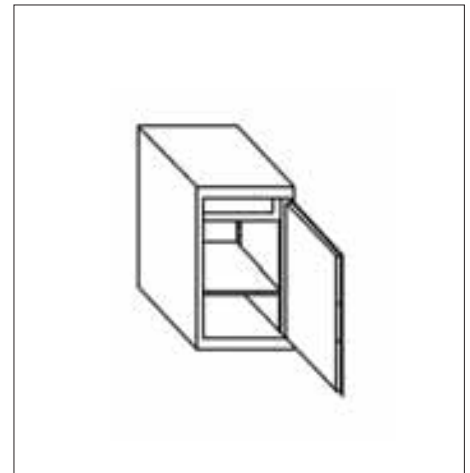
Gali būti montuojami įvairūs užraktai, vidinė rakinama pusinė arba ištisinė sekcija, papildomos lentynėlės.

Spintos

Korpusas gaminamas iš 3 mm, durys – iš 4 mm storio plieno.

Daiktų apsaugą užtikrina spynų duryse montuojamas vienpusis arba tripusis užsklendimo mechanizmas, kuris užblokuojamas mechaninio 8 plokštelių užrakto liežuveliu. Net nupjovęs vyrius, durų neiškelsi.

Spintas galima tvirtinti prie grindų. Durys atsidaro 120–180 laipsnių kampu. Tai leidžia patogiai

išimti ir padėti daiktus.

Lentynėlių aukštį galima laisvai reguliuoti pagal poreikius. Spintose gali būti montuojami įvairūs užraktai, vidinės rakinamos sekcijos, papildomos lentynėlės.

Vis dėlto juokaujama, kad nėra tokio seifo kurio neatraktintų lietuvius. Apie tai net anekdotai kuriami. Štai vienas iš jų:

Seifus gaminanti įmonė sukūrė itin saugų, neįveikiamą seifą ir nutarė jį išbandyti. Visų šalių policijos gavo užduotį surasti geriausius įsilaužėlius, kad pabandytų įveikti naują seifą. Užduoties sąlygos buvo tokios: į seifą įdėjus milijoną dolerių, į patalpą bus įleidžiami įsilaužėliai ir jeigu, trims minutėms užgesinus šviesą, jiems per tą laiką seifą pavyks atidaryti – milijonas bus jų.

Pirmieji pabandė Amerikos seifų vagys, bet po trijų minučių nė viena spyna nebuvo atidaryta. Antrieji laimę bandė rusai. Vėl uždegus šviesą, paaiškėjo, kad atidarytos tik pirmos šarvuotos durys.

Pagaliau į patalpą įėjo lietuvių komanda. Šviesa užgeso. Praėjo trys minutės. Komisijos pirmininkas paspaudė šviesos jungiklį – tamsu, spragtelėjo keletą kartų, bet šviesiau nepasidarė. Pagaliau iš tamsos pasigirdo balsas:

– Petrai, na, kam tau tos lemputės, mes juk kišenėj turim visą milijoną!

Taigi, pasirodo, šiais laikais reikia saugoti visus daiktus. ●

UAB „Vilniaus Altas“
Telekomunikacinių projektų skyrius
Tel. +370 5 243 1287
Faks. +370 5 240 2398
L. Asanavičiūtės g. 17, Vilnius.
El. paštas saulius@altas.lt

UAB „Šiaulių Altas“
Transporto kontrolės skyrius
El. paštas paulius.j@altas.lt
Tel. / faks. +370 41 55 07 88
Pramonės g. 19D, Šauliai.

www.altas.lt

- Jus neramina vis didėjančios įmonės transporto išlaidos kuriai?
- Vairuotojai nuolat skundžiasi laiko užduočių vykdymui stoka?
- Jūs gaištate brangų laiką bandydami išsiaiškinti telefonu kur duotu metu yra ir kuo užsiima vienas ar kitas įmonės vairuotojas? Ar visada galima tikėti tuo ką sužinote?
- Vairuotojai gaišta laiką pildydami įvairaus tipo ataskaitas?
- Jūs norėtumėte optimizuoti procesus susijusius su įmonės transportu, padidinti darbo drausmę ir jo efektyvumą?
- Jūs norėtumėte padidinti transporto priemonės ir jo krovinio saugumą?

JEI TAIP, MŪSŲ SPRENDIMAI KAIP TIK JUMS!

Kiek kainuoja ramybė?

Rinka – tai pirkėjo ir pardavėjo, arba dviejų „egoistų“, kurie natūraliai stengiasi patenkinti skirtingus savanaudiškus poreikius, susitikimas. Pirkėjas stengiasi kuo pigiau nusipirkti, o pardavėjas – kuo brangiau parduoti. Įvykus sandoriui, abi pusės jaučiasi laimėjusios arba viena kitą kiek nors „apgavusios“. Tačiau iki sandorio sudarymo visada kyla konfliktas, kurį visi sprendžia skirtingai. Šiame straipsnyje norima plačiau panagrinėti saugos paslaugų rinkoje kylančio konflikto priežastis, prielaidas, lemiančius veiksnius, rezultatus, pasekmes ir pasiūlyti konflikto sprendimo būdus.

Saulius Pridotkas
UAB AKTKC direktorius

Pirmiausia išsiaiškinkime, ką perka vartotojas, pirkdamas saugos paslaugas. Pagal Maslow individo poreikių piramidę saugumas yra antrojo lygmens poreikis, t. y. vartotojui patenkinus fundamentaliuosius egzistencijos poreikius, iškyla saugumo poreikis, arba poreikis jaustis ramiam. Taigi, pirkdamas saugos paslaugas, rinkodaros požiūriu vartotojas perka ramybę. Klasikinis rinkodaros kompleksas susideda iš vadinamųjų 4P: prekė (angl. *product*), kaina (*price*), paskirstymas (*place*) ir rėmimas (*promotion*). Išsiaiškinus, ką vartotojas perka, iškyla retoriniai klausimai:

- kiek vartotojas nori mokėti už ramybę?
- už kiek parduodame ramybę?

Dažniausiai vartotojas nori nusipirkti ramybę pigiai. Tačiau jis turi suvokti, kad ramybės kaina negali būti maža. Norėdamas pigiai ją įsigyti, vartotojas dažnai apgaudinėja pats save. Atitinkamai vartotojo „spaudžiamas“ paslaugos teikėjas dažnai būna priverstas parduoti abejotinos kokybės, apimties, o kartais netgi butaforinio pobūdžio ramybę.

Išsiaiškinę, kiek vartotojas turi mokėti už ramybę ir už kiek paslaugos teikėjas gali ją parduoti, išsiaiškinkime, kas dar, be individų, lemia saugos

paslaugų kainą. Vartotojo požiūriu paslaugų kainai įtaką daro rinka, vartotojų poreikiai bei jų perka-moji galia, paslaugos teikėjo požiūriu – konkurencinė aplinka (papildomos paslaugos, užimama rinkos dalis, konkurentų skaičius ir pan.), darbo rinka (už kiek ir kokios kompetencijos darbo jėgą galima nusipirkti ir pan.), kokie reikalingi materialieji ištekliai (investicijos, darbo užmokesčio fondas ir pan.) bei individualus išskirtinumas arba konkurencinis pranašumas, kuris pastaruoju metu vis labiau siejamas ir tapatinamas su žinių ekonomika.

Iš to, kas išdėstyta, kyla retoriniai klausimai:

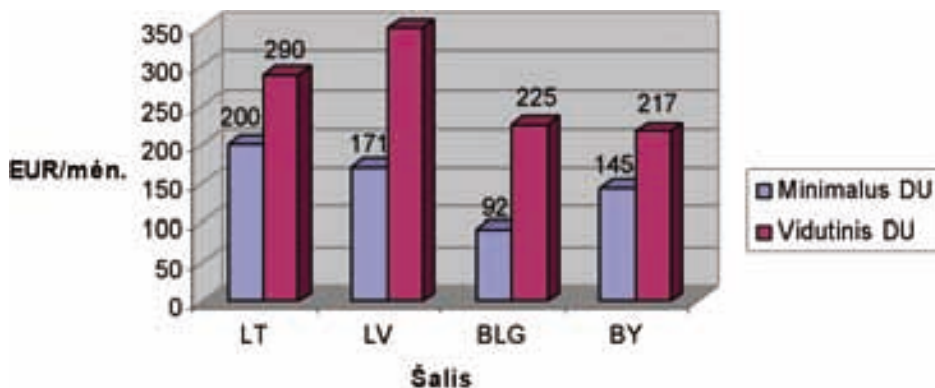
- ką nusiperka vartotojas?
- kodėl nupirkta ramybė yra „nerami“?

Taigi, kai vartotojas, ne visada suvokdamas, kad apgaudinėja pats save, nusiperka „neramią“ ramybę, iškyla rinkos konfliktas. Kas kaltas dėl šio konflikto? Kaip jį spręsti?

Prieš atsakydami į iškeltus klausimus, apžvelkime aktualią Lietuvos makroekonominę aplinką, darančią tiesioginę įtaką saugos paslaugų rinkai. Šios dienos Lietuvos makroekonominę aplinką lemiantys veiksniai yra nekilnojamojo turto (NT) rinkos augimas, darbo jėgos judėjimas, kaina bei kompetencija, darbo užmokesčio augimas, emigravusios iš Lietuvos darbo jėgos pinigų „importas“, nuolatinis spartus plataus vartojimo prekių kainų kilimas. Šie faktoriai tiesiogiai veikia tokius makroekonominius rodiklius kaip infliacija, darbo rinkos seklumas, vartotojų perkamosios galios augimas bei nuolat didėjantis vartojimas.

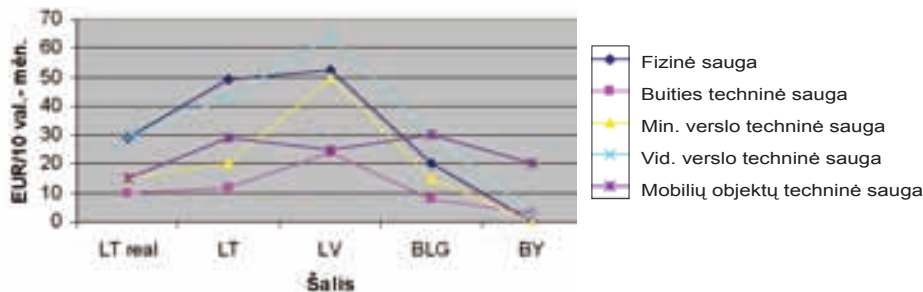
Siekiant objektyviai įvertinti šalies makroekonominę aplinką, reikia pasižvalgyti toliau. Šiuo tikslu buvo ištirta saugos paslaugų rinka Latvijoje, įstojusioje į ES kartu su Lietuva, naujoje ES narėje Bulgarijoje bei Baltarusijoje – ne ES narėje. Tyrimas buvo atliktas asociacijos „InterTrafficControl“

Darbo užmokestis

1 pav. Minimalaus ir vidutinio darbo užmokesčio dydžiai skirtingose šalyse

Saugos paslaugų kaina

2 pav. Saugos paslaugų kainos skirtingose rinkose

narių pateiktos informacijos pagrindu. Atkreiptinas dėmesys, kad Baltarusijos saugos paslaugos rinka beveik visa yra valstybės monopolis, t. y. privačių saugos tarnybų veikla draudžiama, todėl informacija apie Baltarusijos rinką nėra visiškai objektyvi. Siekiant tinkamai įvertinti saugos paslaugų lygį, kaip atsvaros rodikliai panaudoti minimalaus ir vidutinio realaus saugos darbuotojo darbo užmokesčio dydžiai, o finansiniai rodikliai pateikiami eurais, kad būtų galima juos palyginti. Pateikti duomenys buvo susisteminti bei išanalizuoti, rezultatai pateikiami 1 ir 2 paveikslėliuose.

Tyrimo rezultatai, palyginus minimalaus ir vidutinio darbo užmokesčio dydžius skirtingose šalyse, rodo, kad Lietuvos rodikliai yra labai artimi kaimyninės Latvijos rodikliams, Bulgarijos rodikliai žemesni nuo 30 proc. iki 2 kartų, o Baltarusijos – atitinkamai apie 35 proc. Tyrimo metu darant apklausą apie paslaugų kainas, buvo įvestas unikalus rodiklis, sąlygiškai pavadintas Lietuvos fenomenu (*LT real*). Lietuvos fenomenas – tai realus saugos paslaugų, kurias vartotojams dažnai teikia norinčios įeiti į rinką, „epizodinės“ ir netgi didžiausios ir užsirekomendavusios rinkoje saugos paslaugų

bendrovės, lygis. Tyrimo metu buvo palygintos šių saugos paslaugų kainos: fizinės saugos, stacionarių objektų techninės saugos paslaugos gyventojams ir mažo bei vidutinio verslo objektams, saugos paslaugų mobiliems objektams. Paslaugų kainų palyginimo rezultatai parodė, kad realiausiai darbo užmokesčio lygį atitinka fizinės saugos (kainos ypač pakilo per pastaruosius 6 mėn.) bei mobiliųjų objektų saugos (kainos netgi aukštesnės) paslaugų kainos. Paradoksalu, kad reklamuojamos stacionarių objektų techninės saugos paslaugos gyventojams ir mažo bei vidutinio verslo objektams Lietuvoje siūlomos 2–3 kartus pigiau nei Latvijoje, o realiai netgi prilygsta kainoms Bulgarijoje bei Baltarusijoje. Darytina išvada, kad saugos paslaugų teikėjai sureagavo į rinkos padiktuotas sąlygas fizinės saugos paslaugų srityje, nes jos yra glaudžiausiai susijusios su tiesioginio darbo užmokesčio augimu bei darbo jėgos stygiu. Tačiau techninės saugos paslaugų kainos nepakitusios nuo 2000 metų. Daugelis paslaugų teikėjų nėra susipažinę su mikroekonomikos teorija. Abejoju, ar kas nors gali racionaliai apskaičiuoti techninės saugos paslaugų savikainą pagal patiriamas sąnaudas.

Kodėl? Tiesiog šių paslaugų kainą lemia vartotojų perkamoji galia, poreikiai, darbuotojų kiekis bei kompetencija (tai ypač svarbu), darbo priemonės ir gretutinių rinkos šakų (pvz., NT) kainos.

Minėto tyrimo rezultatai patvirtino, kad saugos paslaugų rinkoje (ypač techninės saugos) paslaugų kainos bei kokybė neatitinka realios situacijos ir vartotojų lūkesčių dėl šių priežasčių:

- paslaugos piginamos kokybės sąskaita – pasirenkamos pigesnės darbo priemonės, neinvestuojama į darbuotojus, jų kompetencijos ugdymą;
- neparodoma vartotojui ramybės vertė – neišaiškinama, ką ir už kiek perka vartotojas;

- nesusiejamos teikiamos paslaugos su gretutiniais rinkos segmentais – NT rinkos augimu, plataus vartojimo prekių kainų kilimu;

- nevykdomas klientų aptarnavimo logistikos standartas:

- ikipardaviminis etapas,
- pardavimas,
- popardaviminis etapas; dažnai klientai „paliekami“, nevykdoma apsaugos sistemų techninė priežiūra;

- vartotojui neteikiamos paslaugos „iš vienu rankų“, tik paliekamos problemos: „Jūs nežinote, ką perkate, mes parduodame, ką norime, už nieką neatsakome“ – ir pan.;

- nieišskoma būdų parodyti savo išskirtinumą, nekeliama paslaugų kokybė, nieišskoma nieko naujo, o viskas kopijuojama nuo konkurentų;

- juodinant konkurentus, nukenčia pačių reputacija;

- Konkuruojama kaina (neįsiklausoma į šių dienų rinkodaros guru Philipo Kotlerio žodžius: „Kai nieko nebemoki, konkuruok kaina“).

Taigi darytinos išvados, kad patys paslaugų teikėjai, pasidavę save apgaulinėjantių klientų spaudimui, bando teikti abejotinos kokybės paslaugas, o šių paslaugų kainos neatitinka rinkos diktuojamų sąlygų ir nepateisina vartotojų lūkesčių. Todėl:

- parduokime tikrą ramybę – ne pigesnę, o kokybišką;

- formuokime ne vienkartinis, o ilgalaikius santykius;

- reinvestuokime dalį bendrojo pelno į paslaugų kokybę ir darbuotojų kompetenciją;

- gerbkime rinką: vartotojus, konkurentus – ir save.

Ar bus išspręstas konfliktas? Priklausys tik nuo abiejų „egoistų“. Tikroji ramybė – kokybiškos paslaugos už protingą kainą. ●

Su artėjančiomis šventėmis, Draugai!

Šengeno erdvė atveria kelius ir Lietuvos dangumi

Saulius Gudeliauskas

Iki šiol aviacinį turizmą stabdė ilgos procedūros. Į Lietuvą atskrendantys lėktuvai privalėjo prisiregistruoti viename iš keturių tarptautinių oro uostų, atlikti sienos kirtimo formalumus ir tik tuomet tęsti skrydį. Prisijungus prie Šengeno erdvės, tokių apribojimų neliks.

Jei Lietuva kuo nors gali sudominti aviacijos turistus iš užsienio, tai tik tokiais gamtos vaizdais, kurie atsiveria Aukštaitijos nacionaliniame parke ar Baltijos jūros pakrantėje. Mažai Lietuvos miestai nepakonkuruos su Europos didmiesčiais, todėl aviatoriams siūlomi maršrutai po visa Lietuvą.

Lietuvos aerodromai plečiasi, turtingi verslininkai perka lėktuvus, o aviacijos instruktoriai vis dažniau sulaukia norinčiųjų sėsti prie lėktuvo vairalazdės.

Vienas iš kelių galimų maršrutų – Kaunas–Rujūnų ir Įstros aerodromai (Panevėžio r.)–Ignalinos, Paberžės, Paluknio ir Rūdiškių pakilimo takai.

Pakilus iš Kauno S. Dariaus ir S. Girėno aerodromo, skrydis iki Rujūnų aikštelės trunka apie pusvalandį. Nusileidžiama ant grūtinės dangos. Ji paklota tik prieš kelis mėnesius. Čia, šalia atstatomo dvaro, vyksta statybos. 65 hektarų plote

Skrydžiai po Lietuvą – nauja besiformuojanti aviacinio turizmo šaka. Lietuvoje dar nėra išpuoselėtos jos tradicijos, bet pilotų entuziastų dėka į artimiausią ateitį žiūrima su viltimi. Ypač laukiama kitų metų kovo mėnesį atsiversiančios Šengeno erdvės.

statomas 50 vietų turizmo paslaugų kompleksas su pirtimis, ekologiška virtuve ir viešbučiu.

Įstros aerodromas priklauso penkiems lakū-

nams iš Panevėžio. Aviacijos turistai šį aerodromą mėgsta ne tik dėl asfaltuoto 400 metrų pakilimo tako, bet ir poilsio sąlygų: kavinės bei trijų žvaigždučių viešbučio. Čia yra ir aviacijos muziejus po atviru dangumi.

Aplink Ignalinos aerodromą prieš dvejus metus plytėjo dirvonuojantys laukai. Šiomet vaizdas pasikeitė: čia įrengtas naujas pakilimo takas, o šalia pastatytas masyvus aerodromo anгарas su oro

kontrolės bokšteliu. Tiesa, kol kas šis aerodromas aviacijos turistams negali pasiūlyti daug paslaugų – tik pakilimo taką ir nuostabias Ignalinos apylinkes. Viešbučio, restorano, kempingo statyba – ateities planai.

Paberžės aerodrome restauruojami seni lėktuvai. Čia gausu prieškarinio laikų lėktuvų detalių iš viso pasaulio. Senus lėktuvus, prikeltus antram gyvenimui, dažnai įsigyja turtingi užsienio kolekcionieriai.

Rūdiškių aerodromas atgimsta sėkmingai plė-

tojant kaimo turizmo verslą. Gražioje vietoje netoli ežero pastatytuose kaimo turizmo nameliuose vienu metu gali gyventi iki 60 svečių. Dėl išplėtotos aerodromo infrastruktūros Rūdiškės galima vadinti vienu geriausių aviacijos turizmo pavyzdžių. Skrydžio malonumus Rūdiškėse gali patirti ir neturintieji lėktuvų – už atitinkamą mokestį juos skraidina aerodromo pilotai.

Tačiau jūs galite pasirinkti ir kitą maršrutą, pavyzdžiui, papusryčiauti Kaune, išsimaudyti pirtyje ir papietauti Panevėžyje, popietę praleisti prie ►

- Ignalinos ežerų, o saulėlydžiu pasigrožėti Klaipėdoje, prie Baltijos jūros...

Oro pramogos

Paluknio aerodromas

Sklandytuvai: 10 minučių – 100 litų. Skrydis lėktuvu: 1 minutė – 17 litų. Apžvalginis skrydis: 25 minutės – 450 litų.

Pociūnų aerodromas

Šuolis parašiotu: nuo 100 iki 500 litų. Sklandytuvai: 5 minutės – 80 litų. Apžvalginis skrydis: 10 minučių – 150 litų.

S. Dariaus ir S. Girėno aerodromas

Skrydis lėktuvu: 15 minučių – 60 litų.

Klaipėdos aerodromas

Skrydis apie Klaipėdą – 150 litų.
Skrydis Klaipėda–Nida–Klaipėda – 450 litų.
Skrydis Klaipėda–Nida–Jūros vartai–Palanga – 720 litų.

Galima sudaryti individualų maršrutą. ●

RIZIKOS [FAKTORIUS]

Žurnalas apie saugos ir rizikos valdymo technologijas

Ketvirtinis leidinys
Metų prenumeratos kaina – 100 Lt+PVM

Prenumerata

Egzempliorių skaičius	Vardas	<input type="text"/>
	Pavardė	<input type="text"/>
	Pareigos	<input type="text"/>
	Adresas	<input type="text"/>
		Pašto indeksas <input type="text"/>
Jstaigos pavadinimas	<input type="text"/>	
Jmonės kodas	<input type="text"/>	PVM mokėtojo kodas <input type="text"/>
Telefonas	<input type="text"/>	Faksas <input type="text"/>
Parašas	<input type="text"/>	Data <input type="text"/>

Žurnalą leidžia:

Asociacija APSAUGOS VERSLO GRUPĖ
Gedimino pr. 26, Vilnius
Įmonės kodas 134637768
Sąskaita LT74 0075 8000 0012 0199
AB Bankas „Snoras“
Banko kodas 00758

Redakcijos adresas:

Gedimino pr. 26, LT-01104 Vilnius
Tel./faks. (8 5) 262 81 75
Mob. 8 611 32042

Užpildę prenumeratos lapelį, siųskite faksu (8 5) 262 8175 arba atsiųskite laisvos formos žinutę el. paštu info@avg.lt

Už žurnalo pristatymą moka redakcija.

*Linksmų Kalėdų ir
laimingų Naujųjų metų
Jums ir Jūsų kolektyvui!*

www.sareme.lt

Mes jau Kaune...

SAREME

UAB „SAREME“, KAUNO FILIALAS
Savanorių pr. 271, 50131 Kaunas
Tel. (8-37) 713651, (8-37) 713653
Faks. (8-37) 713656, mob. tel. (8-687) 41441
kaunas@sareme.lt, vytautas@sareme.lt